

WÓJT GMINY ZAMOŚĆ

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY ZAMOŚĆ**

**ANALIZY
EKONOMICZNE, ŚRODOWISKOWE I SPOŁECZNE WRTAZ
Z PROGNOZAMI DEMOGRAFICZNYMI I BILANSEM TERENÓW
PRZEZNACZONYCH POD ZABUDOWĘ**

październik 2017 r.

Spis treści

I.	Wprowadzenie	2
1.	Podstawa i cel opracowania.....	3
2.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	4
II.	Analizy demograficzne	6
1.	Liczba ludności.....	6
2.	Gęstość zaludnienia.....	7
3.	Ruch naturalny.....	7
4.	Migracje ludności na pobyt stały	7
5.	Przyrost rzeczywisty	8
6.	Struktura wiekowa ludności	9
7.	Wskaźnik obciążenia demograficznego	11
8.	Feminizacja.....	11
9.	Prognoza demograficzna	12
III.	Analizy ekonomiczno-gospodarcze	14
1.	Finanse publiczne.....	14
2.	Bezrobocie	16
3.	Rynek pracy i struktura gospodarcza	17
4.	Mieszkalnictwo i budownictwo	20
IV.	Analizy środowiskowe	22
1.	Położenie fizyczno-geograficzne	23
2.	Warunki klimatyczne	24
3.	Fauna i flora.....	24
4.	Wody powierzchniowe i podziemne.....	26
5.	Geologia i rzeźba terenu.....	28
6.	Gleby	29
7.	Zagrożenie środowiska przyrodniczego	29
8.	Złoża surowców mineralnych.....	29
9.	Obszary i obiekty chronione.....	31
V.	Analizy społeczne	34
1.	Oświata i wychowanie	34
2.	Opieka zdrowotna	35
3.	Pomoc społeczna.....	35
4.	Kultura.....	36

5. Sport	38
VI. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	40
1. Wykorzystanie terenów przeznaczonych do zabudowy	41
2. Zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy	47
VII. Chłonność obszarów	51
VIII. Bibliografia	55
1. Dokumenty	55
2. Strony internetowe	57
IX. Spisy	58
1. Spis rysunków	58
2. Spis tabel	58
3. Spis wykresów	59

I. Wprowadzenie

1. Podstawa i cel opracowania

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (DZ. U. z 2017 r. poz. 1023 z późn. zm.) wprowadziła zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r. poz. nr 1073 z późn. zm.), które wpływają częściowo na zakres Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zmieniony art. 10 ust. 1 pkt 7 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza obowiązek zawarcia w Studium informacji dotyczących potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:

- analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
- prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
- możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
- bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Niniejsze opracowanie sporządzone zostało na potrzeby zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość. Analizy obejmują dane dla całego obszaru mieszczącego się w granicach administracyjnych. Przedmiotem analiz jest określenie potrzeb i możliwości wyznaczenia przyszłych założeń polityki przestrzennej przez gminę w oparciu o wytyczne ustawy o planowaniu i

zagospodarowaniu przestrzennym zawarte w art. 10 ust. 1 pkt 7. Zgodnie z uchwałą Nr VIII/57/15 Rady Gminy Zamość z dnia 25 maja 2015 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość oraz uchwałą Nr XXVI/225/16 Rady Gminy Zamość z dnia 29 września 2016 r. w sprawie przystąpienia do opracowania zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość, rozpoczęto prace nad zmianą obowiązującego Studium. W celu wywiązania się ze zmian wprowadzonych do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (obowiązku sporządzenia analizy ekonomicznej, środowiskowej i społecznej wraz z bilansem terenów przeznaczonych pod zabudowę) wskazano konieczność wykonania opracowania pt. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, prognoza demograficzna oraz bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w Gminie Zamość.

2. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Strategia Rozwoju Gminy Zamość na lata 2016 – 2025 przedstawia pożądaną obraz gminy, jaki ma zostać osiągnięty dzięki ustalonemu i zawartemu w tym dokumencie programowi rozwoju. Wizja rozwoju gminy została określona następująco: „**Gmina Zamość obszarem o wysokim poziomie życia z rozwijającą się gospodarką, wspierająca działania proekologiczne, przyjazna, otwarta na wiedzę i świat.**”

Po określeniu wynikającej z przeprowadzonej analizy stanu obecnego wizji, podmiot wdrażający plan strategiczny określa misję. Misja to syntetyczne określenie działań mających na celu osiągnięcie pożądanego obrazu gminy, określonego w wizji rozwoju. Misją gminy Zamość jest: „**Wielokierunkowy rozwój Gminy zmierzający do podwyższenia jakości życia mieszkańców z wykorzystaniem wewnętrznych potencjałów i zewnętrznych możliwości.**”

W Strategii Rozwoju Gminy Zamość na lata 2016 – 2025 określono szczegółowe kierunki działań i zadania prorozwojowe na poziomie celów strategicznych i operacyjnych, które stanowią podłoże do realizacji celu nadrzędnego, jakim jest wizja i misja gminy Zamość. W związku z powyższym wyznaczono następujące cele:

Cel strategiczny I: Wyższa atrakcyjność inwestycyjna i dostępność komunikacyjna gminy.

Cele operacyjne:

- Tworzenie możliwości do inwestowania.
- Wspieranie przedsiębiorczości na terenie gminy i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy.
- Promocja gospodarcza i inwestycyjna.

Cel strategiczny II: Wielokierunkowy rozwój wsi.

Cele operacyjne:

- Rozwój infrastruktury technicznej w tym infrastruktury ochrony środowiska.
- Rozwój działalności agroturystycznej, turystycznej, rekreacyjnej w oparciu o zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne.
- Wsparcie działań proekologicznych.

- Rozwój oferty kulturalnej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej skierowanej do różnych grup odbiorców.

Cel strategiczny II: Wzmocnienie kapitału społecznego oraz integracja społeczna.

Cele operacyjne:

- Podniesienie jakości usług edukacyjnych.
- Przeciwdziałanie wykluczeniom społecznym.
- Promowanie inicjatyw obywatelskich oraz wzmacnianie organizacji pozarządowych.
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego.
- Podnoszenie jakości usług publicznych oraz sprawna administracja.

II. Analizy demograficzne

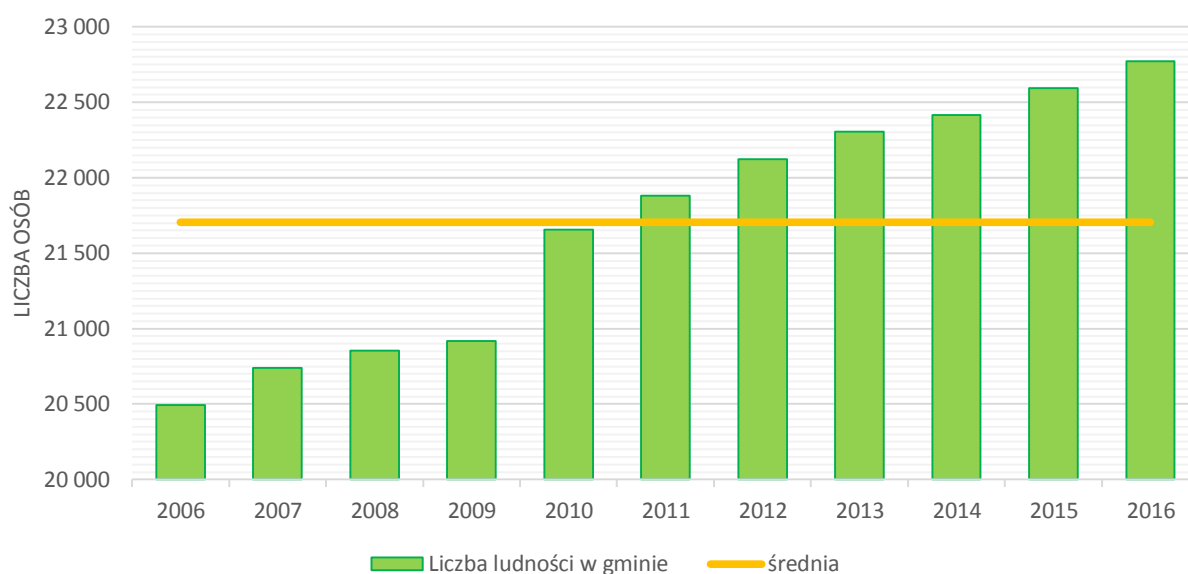
Analiza procesów demograficznych stanowi podstawę do określania kierunków dalszego rozwoju przestrzennego danej jednostki administracyjnej. Procesy demograficzne należą do najważniejszych uwarunkowań przyszłego rozwoju gminy czy miasta - pozwalają na prognozę oceny sytuacji społecznej i ekonomicznej oraz na prognozowanie kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Analizie poddano procesy demograficzne panujące na terenie gminy Zamość na przestrzeni lat 2006 – 2016 ze wskazaniem tendencji w okresie 30-letnim tj. do roku 2046.

1. Liczba ludności

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na 31.12.2016 r.) gminę Zamość zamieszkuje 22 774 osób. Kobiety stanowią 51,1% ogółu mieszkańców, natomiast mężczyźni – 48,9%. Liczba ludności gminy stanowi 21,1% ludności powiatu zamojskiego i 1,1% województwa lubelskiego.

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w gminie Zamość na przestrzeni lat 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba ludności na terenie gminy w latach 2006 - 2016 oscylowała w granicach wartości

20,4 – 22,7 tysięcy osób. Analiza danych dotyczących liczby ludności faktycznie zamieszkałej

gminę Zamość wskazuje na tendencję wzrostową - liczba mieszkańców wzrosła o 11,1%. Czynnikiem wpływającym na stały napływ ludności jest bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Zamość, gdzie obserwuje się stały odpływ ludności z aglomeracji miejskiej do wiejskiej.

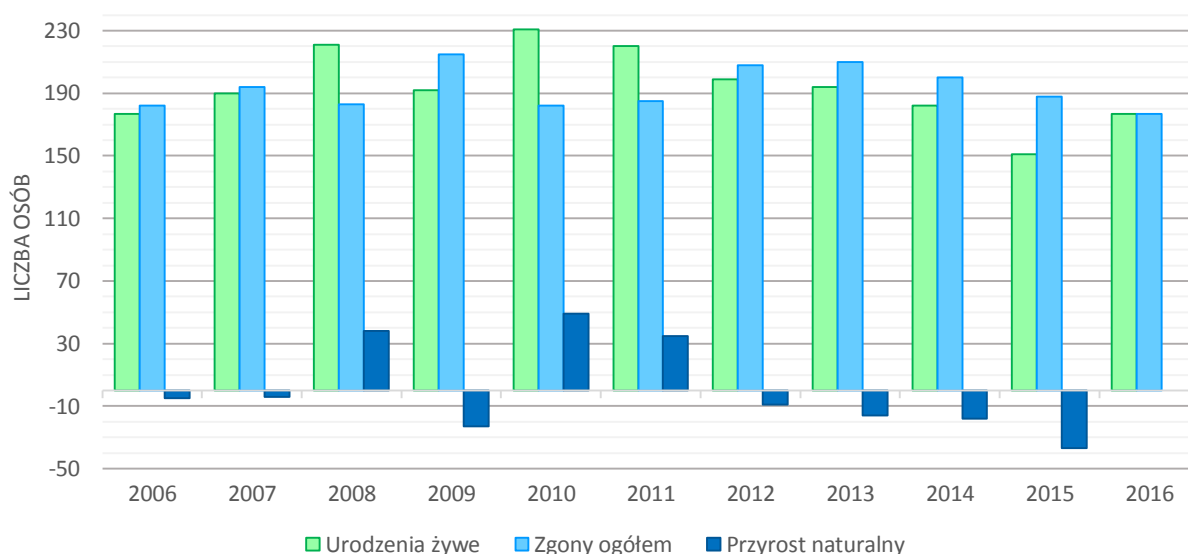
2. Gęstość zaludnienia

Średnia gęstość zaludnienia gminy Zamość w 2016 r. wynosiła 116 os./km². Wartość ta jest dużo wyższa od średniej gęstości zaludnienia powiatu zamojskiego, która utrzymuje się na poziomie 58 os./km². Średnia gęstość zaludnienia województwa lubelskiego wynosi 85 os./km².

3. Ruch naturalny

Analizując ruch naturalny w gminie Zamość należy zwrócić uwagę na fakt, że liczba urodzeń żywych w ostatnim dziesięcioleciu wahała się w przedziale od 151 do 231, natomiast zgonów od 177 do 215. Na terenie gminy przyrost naturalny był bardzo zmienny. Największa różnica pomiędzy liczbą zgonów i urodzeń żywych nastąpiła w roku 2010. Przyrost naturalny z wartości -23 w 2009 roku wzrósł do +49 w 2010 roku, czyli do najwyższej wartości odnotowanej w badanym okresie. W 2015 r. odnotowano najniższą wartość przyrostu naturalnego, który wyniósł -37. Wartości dodatnie odnotowano w latach 2008, 2010, 2011 i 2016. Sytuacja gminy Zamość w porównaniu z powiatem zamojskim i województwem lubelskim jest stosunkowo dobra. W obu przypadkach przyrost naturalny przyjmował wartości ujemne w ciągu ostatnich 10 lat.

Wykres 2 Ruch naturalny w gminie Zamość w latach 2006 – 2016



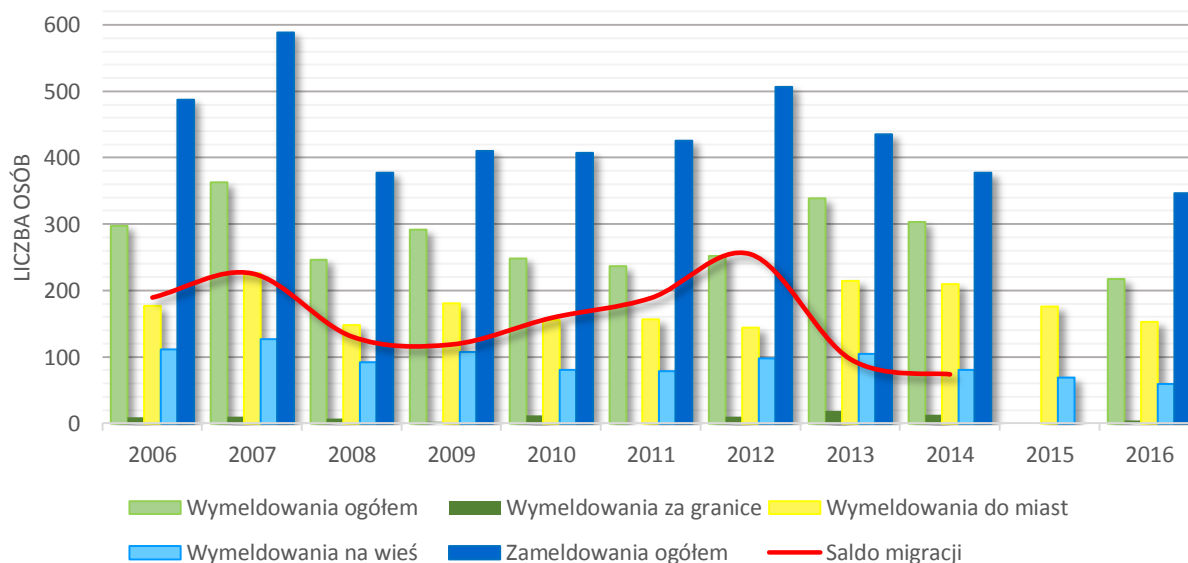
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. Migracje ludności na pobyt stały

Czynnikiem istotnym, który wpływa na liczbę ludności zamieszkującej daną jednostkę administracyjną są migracje ludności. W latach 2006 – 2016 liczba zameldowań na pobyt stały w gminie Zamość znacznie przewyższała liczbę wymeldowań. Średnia liczba zameldowań w tym okresie wynosiła 437 osób, natomiast liczba wymeldowań – 280. Efektem tego stanu było dodatnie saldo migracji, utrzymujące się średnio na poziomie około 157. Najwyższą liczbę zameldowań (589 osób) i wymeldowań ogółem (363 osoby) odnotowano w roku 2007.

W 2016 roku ogólna liczba zameldowań wyniosła 347 osób, zaś wymeldowanych osób 218. Najwięcej wymeldowań stanowią wymeldowania do miast. W badanym okresie wymeldowania za granicę utrzymywały się na najniższym poziomie. Dla 2015 roku stwierdza się brak danych odnośnie liczby osób zameldowanych, wymeldowanych ogółem i za granicę oraz salda migracji. Saldo migracji w roku 2016 wynosiło 129. W powiecie zamojskim do 2010 roku saldo migracji było dodatnie. Obecnie sytuacja się pogorszyła i od kilku lat saldo migracji jest ujemne. W przypadku województwa lubelskiego saldo migracji w ciągu ostatnich 10 lat stale przyjmowało wartości ujemne.

Wykres 3 Migracje ludności w gminie Zamość w latach 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

5. Przyrost rzeczywisty

Przyrost rzeczywisty w pełni obrazuje zmiany liczby mieszkańców w gminie, dzięki zestawieniu przyrostu naturalnego ze współczynnikiem migracji. Poniższy wykres przedstawia przyrost rzeczywisty gminy Zamość w latach 2006 - 2016 skonfrontowany z saldem migracji oraz przyrostem naturalnym.

Wykres 4 Przyrost rzeczywisty w gminie Zamość w latach 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnim 10-leciu przyrost rzeczywisty w gminie Zamość przyjmował wartości dodatnie. Utrzymywał się on w granicach od +56 do +246. Średnia wartość w tym okresie to +162. Dla roku 2015 stwierdzono brak danych dotyczących salda migracji. W roku 2016 przyrost rzeczywisty osiągnął wartość 129.

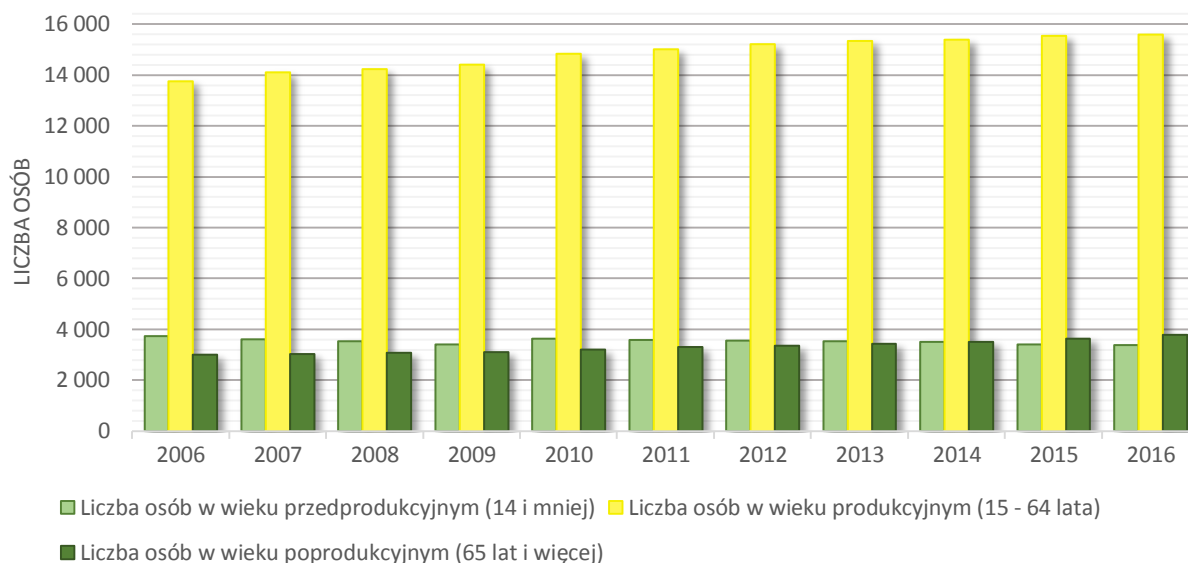
6. Struktura wiekowa ludności

Struktura podziału ludności według kryterium ekonomicznego na grupy w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym ma znaczenie dla określenia potencjału ludnościowego.

W strukturze wiekowej w latach 2006 – 2016 widoczna jest znaczna przewaga osób w wieku produkcyjnym. W roku 2016 liczba tych osób kształtowała się na poziomie 68,5% ogółu ludności. Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 14,9% ogółu, zaś osoby w wieku poprodukcyjnym – 16,7%. Jest to zjawisko mało korzystne. Widoczne są niepokojące syndromy starzejącego się społeczeństwa, objawiające się stale obniżającą się liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym i systematycznie wzrastającą liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Średni spadek liczby osób w wieku >14 lat w ostatnim dziesięcioleciu wyniósł 36 os./rok. Średni wzrost liczby osób w wieku 65< wyniósł 80 os./rok. Porównując dane z roku 2006 i 2016 można zauważyć spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 11% oraz wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym o 12% i poprodukcyjnym o 21%. Dla porównania w powiecie zamojskim wzrost liczby ludności w wieku powyżej 65 roku życia wynosi zaledwie 5%. W województwie lubelskim utrzymuje się na nieco wyższym poziomie jak w gminie Zamość i wynosi 17%.

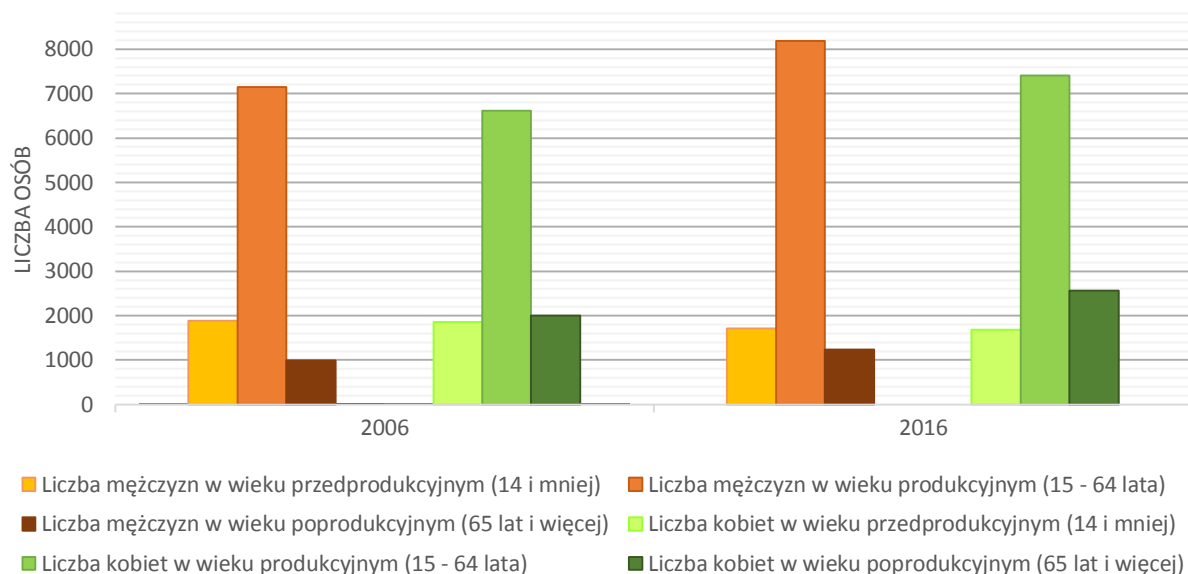
Rozkład poszczególnych grup wiekowych w omawianym okresie czasu zaprezentowany został na poniższym wykresie.

Wykres 5 Potencjał ludnościowy gminy Zamość w latach 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Potencjał ludnościowy gminy Zamość wg płci w latach 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przewaga kobiet w ostatniej grupie wiekowej wiąże się z dłuższą średnią życia kobiet w Polsce oraz z wcześniejszym przechodzeniem na emeryturę. W gminie Zamość liczba kobiet w tym przypadku przewyższa liczbę mężczyzn o ponad 100% zarówno w 2006, jak i 2016 roku. Mężczyźni w wieku produkcyjnym stanowią grupę liczniejszą od kobiet o około o 11%. W 2006 i 2016 roku liczba mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym kształtowała się na niemalże tym samym poziomie, co i kobiet.

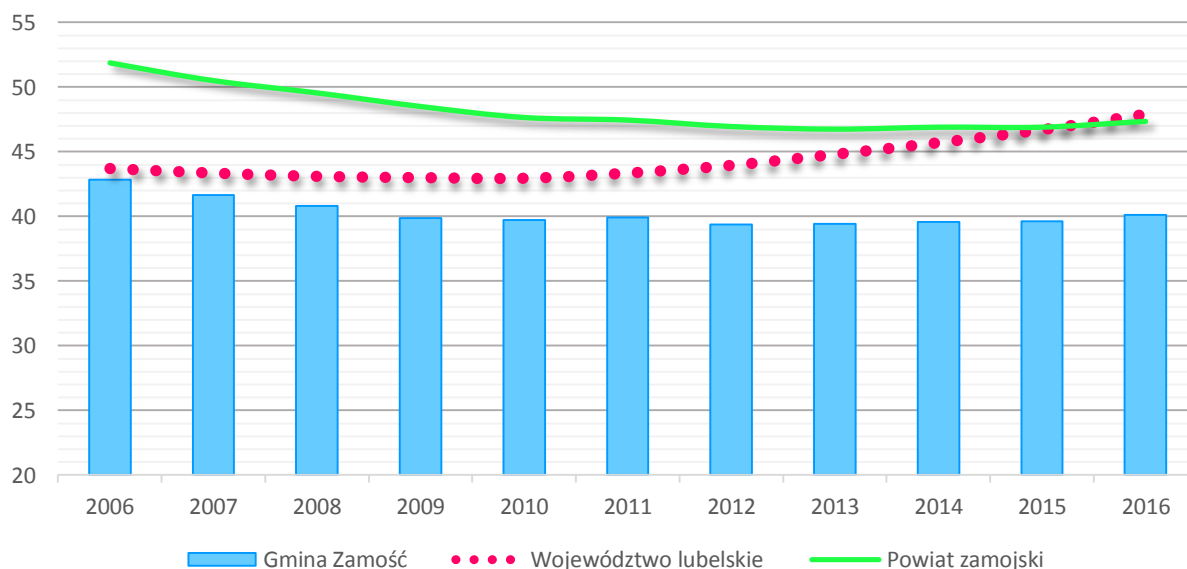
7. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Wskaźnik obciążenia demograficznego społeczeństwa obrazuje ile osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W 2016 roku wskaźnik obciążenia demograficznego, będący ilorazem liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniósł dla badanego obszaru 46. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 46 osób w wieku nieprodukcyjnym. W latach 2006 – 2013, w gminie Zamość i w powiecie zamojskim wskaźnik ten przybierał tendencję spadkową. W województwie lubelskim od 2009 roku odnotowano stopniowy wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego. Tendencja wzrostowa tego wskaźnika jest zjawiskiem niekorzystnym z punktu widzenia ekonomicznego. Zmiany w liczbie osób w wieku poprodukcyjnym będą miały duży wpływ między innymi na funkcjonowanie systemu zabezpieczenia społecznego. Nastąpi wzrost obciążenia budżetu państwa wydatkami na emerytury i renty, wzrost zapotrzebowania na miejsca w domach opieki społecznej czy wzrost ogólnych wydatków na służbę zdrowia.

Poniższy wykres przedstawia wartości wskaźnika obciążenia demograficznego dla gminy Zamość, powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego w latach 2006 – 2016.

Wykres 7 Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Zamość na tle powiatu i województwa w latach 2006 – 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

8. Feminizacja

Wskaźnik feminizacji określa ile kobiet w danym społeczeństwie przypada na 100 mężczyzn. Wskaźnik feminizacji w latach 2006 - 2016 kształtował się na poziomie od 103 do 105. Wartość wskaźnika dla powiatu zamojskiego utrzymywała się na poziomie 103-104, a województwa lubelskiego wynosiła 106, za wyjątkiem roku 2009, kiedy wynosiła 107.

Tabela 1 Współczynnik feminizacji w gminie Zamość na tle powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego w latach 2006 - 2016

ROK	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2006
Województwo lubelskie	106	106	106	107	106	106	106	106	106	106	106	106
Powiat zamojski	103	104	104	103	103	103	103	103	103	103	103	103
Gmina Zamość	104	105	104	104	104	103	104	103	104	104	105	104

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

9. Prognoza demograficzna

Na podstawie dotychczasowych analiz zakłada się, że procesy demograficzne będą utrzymywały tendencje spadkową, co może prowadzić do dalszego spadku liczby ludności.

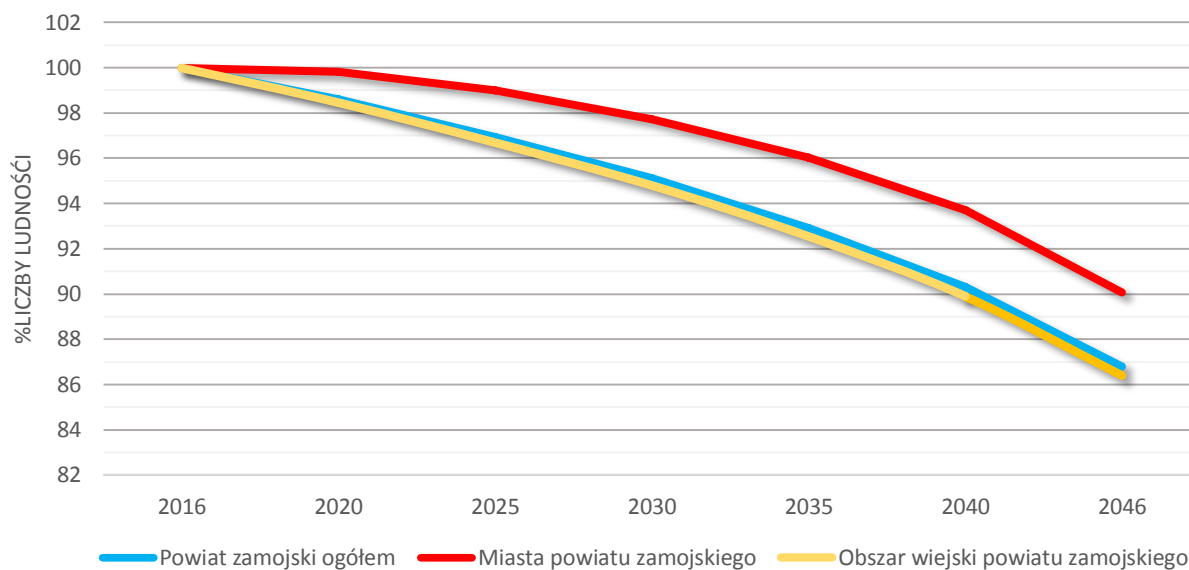
Zgodnie z prognozą demograficzną GUS na lata 2014 – 2050, w perspektywie trzydziestoletniej w powiecie zamojskim nastąpi ubytek liczby ludności o 13,2%. Liczba ludności wiejskiej powiatu zmniejszy się w tym okresie o 13,6%, a ludności miejskiej o 9,9%.

Tabela 2 Prognoza demograficzna dla powiatu zamojskiego w okresie trzydziestoletnim

ROK	2016	2020	2025	2030	2035	2040	2046
Powiat ogółem	107 984	106 473	104 678	102 706	100 341	97 523	93 725
Miasto	11 709	11 687	11 593	11 443	11 245	10 971	10 546
Wieś	96 275	94 786	93 085	91 263	89 096	86 552	83 179

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Baza demograficzna.

Wykres 8 Prognoza zmian liczby ludności dla powiatu zamojskiego, w tym miast i obszaru wiejskiego do roku 2046



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Demografia.

Prognoza demograficzna GUS zakłada zmniejszenie się liczby ludności na obszarach wiejskich o 13,6%. Oznaczałoby to spadek liczby ludności w gminie Zamość o niemalże 3,1 tys. osób na przestrzeni kolejnych 30 lat. Mając na uwadze dane demograficzne oraz widoczną tendencję wzrostową liczby ludności na terenie gminy w latach 2006 – 2016, zakłada się dalszy wzrost liczby ludności w badanym obszarze. Średni wzrost liczby ludności w ostatnim dziesięcioleciu wynosił 228 osób/rok. Uwzględniając dalszy wzrost na poziomie około 220 osób rocznie, można spodziewać się, iż liczba ludności wzrośnie o 6,6 tys. osób. Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową zabudowę w stosunku do wyników analiz, liczba w 2046 roku ta może wynosić nawet 31 354 mieszkańców.

III. Analizy ekonomiczno-gospodarcze

1. Finanse publiczne

Zasadniczym aspektem analizy ekonomicznej są finanse publiczne gminy. O kondycji finansowej gminy świadczy m.in. wysokość dochodów własnych, dotacji celowych pochodzących z budżetu państwa oraz środków europejskich i subwencji ogólnych z budżetu państwa. Istotne znaczenie dla finansów publicznych mają dochody, których wpływy warunkuje w dużej mierze liczba ludności oraz liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy. Podstawowym dochodem własnym gmin jest podatek od nieruchomości oraz udział w podatku dochodowym od osób fizycznych.

Dochody budżetu gminy Zamość w 2016 r. ogółem wyniosły 71,7 mln zł. Wydatki z budżetu gminy ogółem były niższe od dochodów o około 1,2 mln zł. Według danych GUS, dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie około 3,2 tys. zł. Wartość ta była niższa o 5,4% od średniej dla powiatu zamojskiego. Na przestrzeni ostatnich 10 lat odnotowano wzrost dochodów budżetu gminy o 120%. Wydatki z budżetu na 1 mieszkańca kształtowały się na poziomie 3,1 tys. zł, co stanowiło wartość niższą od średniej powiatu o 5,2%. W porównaniu do roku 2006 wydatki na 1 mieszkańca wzrosły o 86%.

Tabela 3 Dochody i wydatki gminy Zamość i powiatu zamojskiego w roku 2006 i 2016

	Gmina Zamość		Powiat zamojski	
	2006	2016	2006	2016
Dochody ogółem	32 562 113,73	71 743 256,55	192 660 179,44	362 371 071,93
Dochody na 1 mieszkańca	1 589,79	3 174,48	1 747,88	3 354,11
Wydatki ogółem	34 362 960,32	70 539 018,11	201 767 704,60	355 688 324,01
Wydatki na 1 mieszkańca	1 677,72	3 121,20	1 830,51	3 292,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GUS, największy udział w dochodach budżetu gminy ma Dział 758 – „Różne rozliczenia”, którego wpływy kształtują się na poziomie około 31%. Duża część wpływów pochodziła również z:

- Działu 756 – „Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem” – 30,65%,
- Działu 852 – „Pomoc społeczna” – 28,60%.

Najwięcej środków z budżetu gminy przeznaczono na Dział 801 – „Oświata i wychowanie”, tj. około 32,5%. Do większych wydatków należy zaliczyć również wydatki z:

- Działu 852 – „Pomoc społeczna” – 31,95%,
- Dział 600 – „Transport i łączność” – 9,62%,
- Dział 900 – „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 9,46%,
- Dział 750 – „Administracja publiczna” – 6,68%.

W tabeli poniżej przedstawiono dochody i wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej. W tabeli pominięto działy, których udział był w obu przypadkach równy 0.

*Tabela 4 Analiza sytuacji finansowej gminy Zamość w 2016 roku
wg działów Klasyfikacji Budżetowej*

Dział	Nazwa	Dochody [zł]	Udział w całości budżetu [%]	Wydatki [zł]	Udział w całości budżetu [%]
010	Rolnictwo i łowiectwo	2 025 502,32	2,82	2 691 791,29	3,82
600	Transport i łączność	804 226,26	1,12	6 784 947,62	9,62
630	Turystyka	0,00	0,00	39 883,02	0,06
700	Gospodarka mieszkaniowa	543 854,04	0,76	172 673,48	0,24
710	Działalność usługowa	7 503,21	0,01	95 954,34	0,14
750	Administracja publiczna	237 201,56	0,33	4 710 809,99	6,68
751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	20 301,25	0,03	20 301,25	0,03
754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	0,00	282 063,87	0,40
756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	21 988 915,50	30,65		0,00
757	Obsługa długu publicznego	0,00	0,00	471 265,79	0,67
758	Różne rozliczenia	22 481 957,00	31,34		0,00
801	Oświata i wychowanie	1 535 830,40	2,14	22 947 625,05	32,53
851	Ochrona zdrowia	95,28	0,00	190 115,51	0,27
852	Pomoc społeczna	20 515 172,24	28,60	22 535 073,85	31,95
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	241 847,15	0,34	301 916,14	0,43
900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 340 850,34	1,87	6 670 114,29	9,46
921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,00	0,00	1 875 807,05	2,66
926	Kultura fizyczna	0,00	0,00	748 675,57	1,06
Suma		71 743 256,55	100%	70 539 018,11	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poziom zadłużenia gminy w 2016 roku kształtował się na poziomie 1 204 238,44 zł. Zgodnie z Wieloletnia prognozą finansową na lata 2016 – 2020, na koniec 2017 roku przewidywane zadłużenie będzie wynosiło 5 281 566,00 zł. Oznacza to, że wydatki gminy będą wyższe o 6,6% w stosunku do planowanych dochodów. W kolejnych latach kwota długu przyjmować będzie następujące wartości:

Tabela 5 Prognozy finansowe gminy Zamość na lata 2017 - 2024

Rok	Dochody	Wydatki	Kwota długu
2017	80 398 548,96	85 680 114,96	-5 281 566,00
2018	97 011 939,00	94 639 631,00	+2 372 308,00
2019	81 124 720,00	76 783 000,00	+4 341 720,00
2020	65 455 860,00	61 724 100,00	+3 731 760,00
2021	64 203 440,00	61 000 000,00	+3 203 440,00
2022	64 573 000,00	61 500 000,00	+3 073 000,00
2023	64 909 000,00	62 000 000,00	+2 909 000,00
2024	64 621 000,00	62 400 000,00	+2 221 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych w „Wieloletniej prognozie finansowej na lata 2016 – 2020.”

W prognozie zachowany został wymóg zrównoważenia budżetu w części bieżącej w całym okresie objętym prognozą. Planowane wydatki bieżące uwzględnione w planie nie są wyższe, niż planowane dochody bieżące. W roku 2017 dochody bieżące gminy zaplanowane były na kwotę 74 141 083,46 zł, natomiast wydatki – 68 631 708,22 zł. W prognozowanym okresie dług będzie się stopniowo zmniejszał, a źródłem spłaty długu będą prognozowane nadwyżki budżetowe. Zgodnie z prognozą finansową do 2020 roku planowane jest systematyczne obniżanie wydatków gminy. Docelowo planowane jest zachowanie dystansu pomiędzy dochodami i wydatkami.

Wieloletnia prognoza finansowa gminy Zamość zawierająca wskazanie spłaty długu oraz bieżących zobowiązań pozwala przyjąć, iż kondycja finansowa gminy jest dobra i pozwala na finansowanie nowych inwestycji.

2. Bezrobocie

Ważnym elementem w analizie sytuacji ekonomicznej gminy lub miasta jest bezrobocie. W gminie Zamość zarejestrowanych osób bezrobotnych w 2016 roku było 1 059. Wśród nich było 535 mężczyzn, co stanowi 50,5 % ogółu oraz 524 kobiety, tj. 49,5 %. Od 2011 roku wśród osób bezrobotnych w gminie przeważają mężczyźni. W przypadku powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego od kilku lat sytuacja jest podobna - to mężczyźni częściej pozostają bez pracy. Liczba osób bezrobotnych w gminie w badanym okresie podlegała niewielkim wahaniom. Od roku 2013 zauważa się stopniowy spadek liczby bezrobotnych w gminie średnio o 135 os./rok. Spadek bezrobotnych wiąże się częściowo z rozwojem gospodarczym oraz tworzeniem prywatnych działalności, a także z migracją mieszkańców głównie do miast.

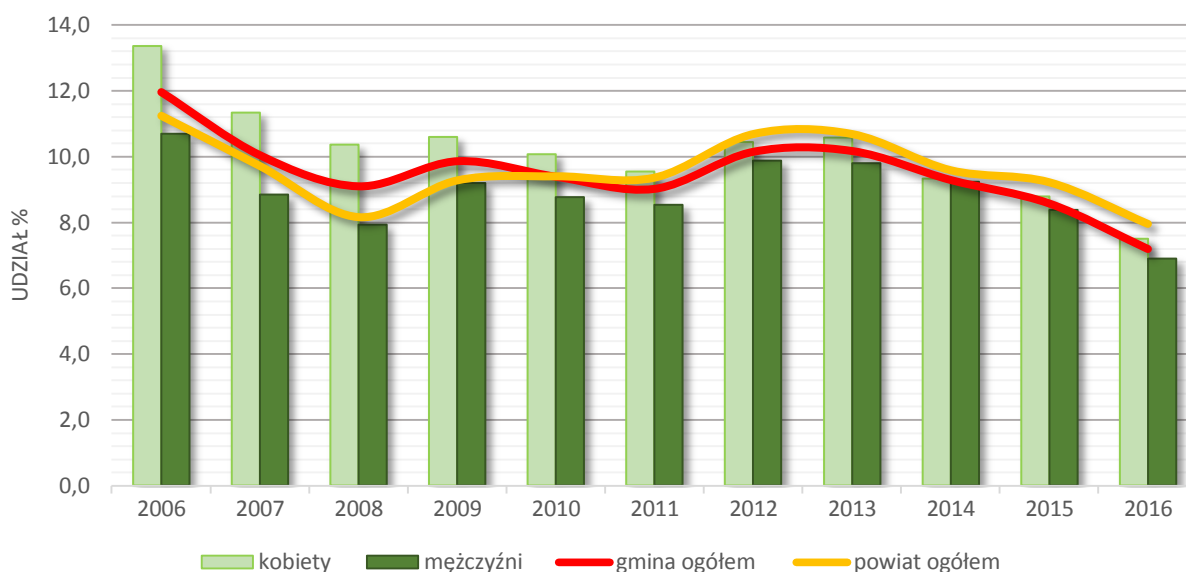
Tabela 6 Bezrobotni zarejestrowani na terenie gminy Zamość w latach 2006 - 2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mężczyźni	705	597	546	647	638	632	742	744	703	644	535
Kobiety	808	705	652	671	662	631	704	719	641	611	524
Ogółem	1 513	1 302	1 198	1 318	1 300	1 263	1 446	1 463	1 344	1 255	1 059

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2016 r. procentowy udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym wynosił 7,2%. Na wykresie zamieszczonym poniżej zauważa się niewielką przewagę kobiet (7,5%) nad mężczyznami (6,9%). Krzywa przedstawiająca dane ogółem dla gminy i powiatu zamojskiego w badanym okresie, kształtowała się mniej więcej na podobnym poziomie w obu przypadkach. Od 2013 roku zauważa się stopniowy spadek udziału osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym.

Wykres 9 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie Zamość na tle powiatu zamojskiego w latach 2006 - 2016



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

3. Rynek pracy i struktura gospodarcza

Według danych GUS, w gminie Zamość liczba osób pracujących na 1000 ludności w roku 2016 wynosiła 106. Wśród pracujących było 1483 mężczyzn i 936 kobiet. W latach 2006 – 2016 liczba pracujących w gminie podlegała niewielkim wahaniom, przyjmując jednak tendencję wzrostową.

Tabela 7 Pracujący w gminie Zamość w latach 2006 - 2016

Pracujący	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pracujący na 1 000 ludności	68	83	72	78	80	89	99	88	98	101	106
Mężczyźni	914	1 171	1 037	1 122	1 190	1 314	1 421	1 306	1 402	1 399	1 483
Kobiety	487	546	473	507	549	626	769	666	803	880	936
Ogółem	1 401	1 717	1 510	1 629	1 739	1 940	2 190	1 972	2 205	2 279	2 419

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Zamość na przestrzeni ostatnich 5 lat wzrosła o około 17,5%. Świadczy to o rosnącej przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy oraz o tym, że podmioty te są w stanie utrzymać się na lokalnym rynku. Na koniec 2016 roku zarejestrowanych było 1 826 podmiotów gospodarczych, co stanowiło około 28% wszystkich podmiotów powiatu zamojskiego.

W latach 2006 - 2016 odnotowano stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Zgodnie z danymi GUS dominującą na terenie gminy grupą podmiotów gospodarki narodowej są podmioty zaliczane do sektora prywatnego. Osoby fizyczne prowadzące własną działalność stanowią około 88% ogółu podmiotów gospodarczych w tym sektorze. Spółki handlowe stanowią około 4% ogółu, a stowarzyszenia i organizacje – 2,7%. Udział podmiotów sektora prywatnego stale wzrasta, zaś publicznego utrzymuje się na stałym poziomie.

Tabela 8 Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie Zamość w latach 2006 - 2016

Sektor	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Sektor publiczny	24	24	24	25	25	25	26	25
Sektor prywatny	1 423	1 531	1 534	1 585	1 655	1 710	1 749	1 798
Ogółem	1 447	1 555	1 558	1 610	1 680	1 735	1 778	1 826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując strukturę działalności gospodarczej dominują podmioty zaliczane do sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, wyłączone motocykle.

W 2016 roku stanowiły one niecałe około 27,7% wszystkich podmiotów prowadzących działalność na terenie gminy. Drugą pod względem wielkości grupę stanowiły podmioty zaliczane do sekcji F – Budownictwo – 14,2% ogółu. Duży udział w działalności gospodarczej mają też podmioty z sekcji: C – Przetwórstwo przemysłowe – 9%, H – Transport i gospodarka magazynowa – 7,3%, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 7,1%, Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 7,1% oraz S i T – Pozostała

działalność usługowa i Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – 5,8%. Podmioty zaliczane do pozostałych sekcji stanowią około 27,7%.

Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w gminie Zamość w latach 2009 - 2016

Rodzaj działalności	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	91	93	93	89	88	81	79	76
Przemysł i budownictwo	343	378	370	389	399	394	412	439
Pozostała działalność	1 013	1 084	1 095	1 132	1 193	1 260	1 287	1 311
Ogółem	1 447	1 555	1 558	1 610	1 680	1 735	1 778	1 826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2016 r. mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników stanowiły około 96 % wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie. Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób w badanym okresie utrzymywała się na mniej więcej stałym poziomie około 66 podmiotów. Na terenie gminy od 2011 roku istnieje jedno średniej wielkości przedsiębiorstwo, a do 2008 r. funkcjonowała jedna firma zatrudniająca powyżej 255 osób.

Tabela 10 Podmioty gospodarcze według klas wielkości w gminie Zamość w latach 2006 - 2016

Liczba zatrudnionych	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
0 – 9	1 239	1 277	1 357	1 371	1 479	1 487	1 544	1 615	1 671	1 710	1 758
10 – 49	59	61	67	74	74	70	65	64	63	67	67
50 – 249	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1
250 – 999	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	1 301	1 340	1 427	1 447	1 555	1 558	1 610	1 680	1 735	1 778	1 826

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Do największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy Zamość zalicza się przedsiębiorstwa:

- AGROZAM Sp. z o.o.,
- Zakład Wielobranżowy Hurt Detal „Tek-Fol” Zakład Pracy Chronionej Wiesław Szewczuk Marian Bakuniak Sp.J,
- PKP Linia Hutnicza Szerokotorowa Sp. z o.o.,
- GRAVIT Sp. z o.o. Sp. komandytowa Oddział Zamość,
- PARK Sp. z o.o., (Hotel Artis****),
- Meble Polskie Janusz Fijałek,
- „SERVO” Sp. z o.o.,

- Firma Chemiczna „ANTOS” Ryszard Antos,
- Andrzej Kudyba - Przedsiębiorstwo Wielobranżowe STOLARZ,
- Gospodarstwo Rybackie „Topornica” Sp. z o.o.,
- Tadeusz Przyczyna - P.W. PRIVLAND,
- Marek Dudek, Beata Dudek, Józef Dudek „ZEPART” Sp. J.,
- „IR-TRANS” H. I. Kapłon Sp.J.,
- Zakłady Usługowo-Produkcyjne „DELTA” Sp. z o.o.,
- EKTRAN – Ewa Kruk – Karczma Zamojszczyzna,
- ATS S.A. Toruń,
- Zakład Budowy dróg i Mostów -Eugeniusz Czyż,
- Piekarnia – Henryk Ćwik,
- Piekarnia -JUTRZENKA -Barbara Lupa-Juszczak,
- PANAS TRANSPORT – Przemysław Panas.

4. Mieszkalnictwo i budownictwo

Na zasoby mieszkaniowe gminy Zamość składa się przede wszystkim zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna pozostająca własnością indywidualną. Zgodnie z danymi GUS w 2016 roku na terenie gminy było 7 035 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 746 135 m². Liczba mieszkań w stosunku do roku 2006 zwiększyła się o 20%, a suma powierzchni użytkowej mieszkań o 30%.

Tabela 11 Liczba mieszkań w gminie Zamość w latach 2006 – 2016

Rok	Liczba mieszkań [szt.]	Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]
2006	5 844	573 861
2007	5 953	589 009
2008	6 061	604 162
2009	6 163	618 888
2010	6 423	660 347
2011	6 517	672 894
2012	6 648	690 922
2013	6 762	707 011
2014	6 862	721 436
2015	6 938	731 774
2016	7 035	746 135

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanym okresie przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jedną osobę wzrosła o 17,1%, tym samym podniósł się standard zamieszkania mieszkańców gminy. Obecnie wskaźnik ten wynosi 32,8 m²/os. i jest wyższy niż w przypadku powiatu, który

wynosi 30,6 m²/os. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w gminie wynosi 106,1 m². Wartość ta wzrosła o 8% w porównaniu do roku 2006. Przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie to 3,24.

Tabela 12 Zasoby mieszkaniowe w gminie Zamość w roku 2006 i 2016

	2006	2016	Wzrost /spadek
Liczba mieszkań [szt]	5 844	7 035	↑ 20,4 %
Mieszkania na 1000 mieszkańców	285,2	308,9	↑ 8,3 %
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	98,2 m ²	106,1 m ²	↑ 8,0 %
Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę	28,0 m ²	32,8 m ²	↑ 17,1 %

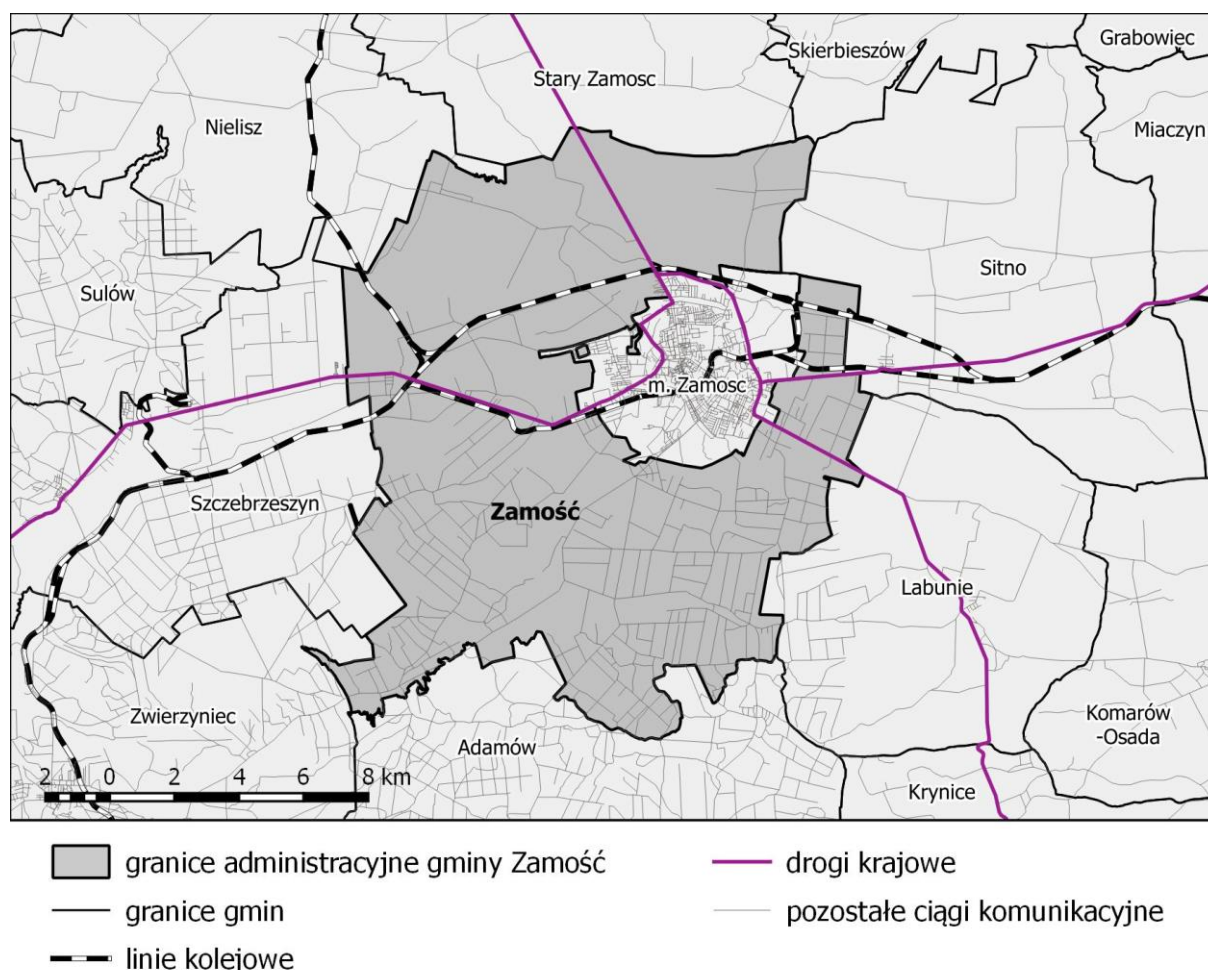
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

IV. Analizy środowiskowe

Gmina Zamość położona jest w południowej części województwa lubelskiego, w powiecie zamojskim. Zajmuje ona powierzchnię około 196,1 km². Jest jedną z największych gmin w województwie i największą w powiecie (około 10,5% powierzchni)¹. Od centrum miasta stołecznego Warszawy oddalona jest o około 270 km, a od stolicy województwa – miasta Lublin o około 80 km. Przez gminę Zamość przebiegają ważne szlaki komunikacyjne: drogi krajowe nr 17 i 74 oraz dwie linie kolejowe – normalnotorowa i szerokotorowa LHS.

Gmina Zamość jest gminą wiejską i składa się z 35 sołectw: Białobrzegi, Białowola, Borowina Sitaniecka, Bortatycze, Bortatycze Kolonia, Chyża, Hubale, Jatutów, Kalinowice, Lipsko, Lipsko-Kosobudy, Lipsko-Polesie, Łapiguz, Mokre, Płoskie, Pniówek, Siedliska, Siedliska-Kolonia, Sitaniec, Sitaniec-Kolonia, Sitaniec-Wolica, Skokówka, Szopinek, Wieprzec, Wierzchowiny, Wólka Panińska, Wólka Wieprzecka, Wychody, Wysokie, Zalesie, Zarzecze, Zawada, Zwódne, Żdanów oraz Żdanówek.

Ryc. 1 Położenie gminy Zamość na tle jednostek administracyjnych



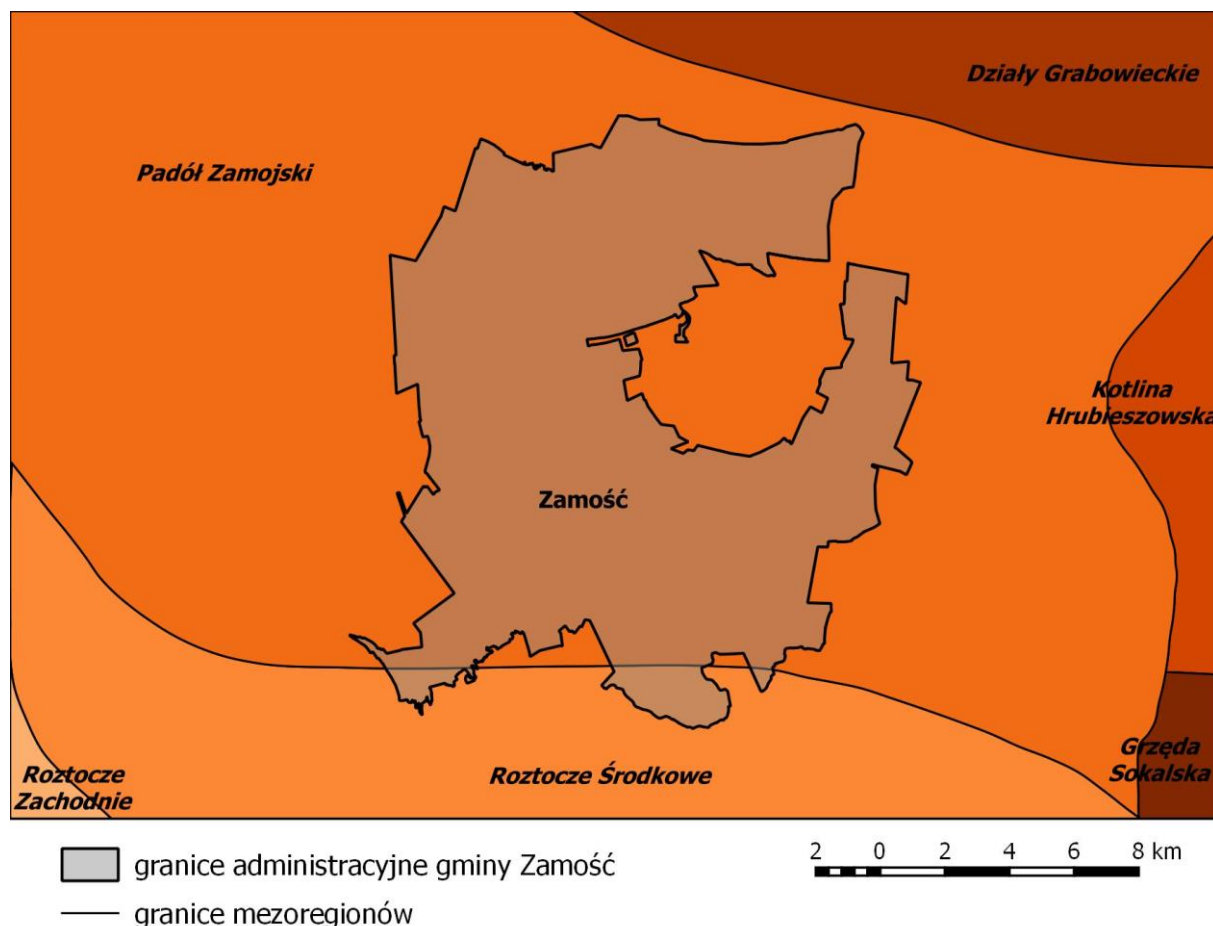
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.

¹ GUS - Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2016 r.

1. Położenie fizyczno-geograficzne

Położenie gminy Zamość zgodnie z podziałem fizyczno – geograficznym Polski wg Kondrackiego², przedstawiono poniżej.

Ryc. 2 Położenie gminy Zamość na tle jednostek fizyczno-geograficznych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych PIG <http://geoportal.pgi.gov.pl>

Analizowany teren znajduje się w obrębie następujących jednostek:

- **megaregionu:** Pozaalpejska Europa Środkowa,
- **provincji:** Wyżyny Polskie,
- **podprovincji:** Wyżyna Lubelsko-Lwowska,
- **makroregionu:**
 - Roztocze,
 - Wyżyna Lubelska,
- **mezoregionów:**
 - Padół Zamojski,
 - Roztocze Środkowe.

² J. Kondracki, Geografia regionalna Polskie, Warszawa 2011.

2. Warunki klimatyczne

Gmina Zamość zgodnie z podziałem Polski na regiony klimatyczne według Wincentego Okołowicza i Danuty Martyn znajduje się w regionie wyżynnym lubelskim. Jest to region z silnym wpływem klimatycznym kontynentalnych mas powietrza.

Lato w tym regionie jest dość długie i ciepłe, a zima długa i mroźna. Roczna amplituda temperatur wynosi około $+22^{\circ}\text{C}$. Średnia temperatura w najcieplejszym miesiącu - lipcu mieści się w granicach od $+14,0$ do $+25,0^{\circ}\text{C}$. Średnia temperatura w najzimniejszym miesiącu - w styczniu waha się od $-6,0^{\circ}\text{C}$ do $0,0^{\circ}\text{C}$. Typowe dla tego obszaru jest także duże nasłonecznienie oraz znaczny udział wiatrów wschodnich. Opady występują tu na poziomie około 550 mm/rok. Najbardziej suchymi miesiącami są - styczeń i luty o opadach na poziomie 25-30 mm. Najwilgotniejszym miesiącem jest lipiec, o średniej sumie opadów - 90 mm/miesiąc. Średnia roczna prędkość wiatru mieści się w granicach od 3,5 do 4 m/s.³ Średni czas zalegania pokrywy śnieżnej określono na 75 dni. Na terenie gminy Zamość dominują wiatry z kierunku zachodniego i południowo-zachodniego.

Średnia gęstość promieniowania słonecznego w gminie Zamość na płaszczyznę poziomą w ciągu roku wynosi powyżej 900 kWh/m^2 . Warunki meteorologiczne również charakteryzują się dużym udziałem promieniowania bezpośredniego w promieniowaniu całkowitym wynoszącym 52-54% w okresie letnim i 40-44% - w zimowym. W rejonie tym występuje też najniższe w kraju średnioroczne zachmurzenie nieba.⁴

3. Fauna i flora

Struktura roślin i zwierząt uwarunkowana jest czynnikami siedliskowymi i topograficznymi. Na terenie gminy Zamość spośród zbiorowisk roślinnych największą powierzchnię zajmują lasy. Zgodnie z danymi GUS obejmują powierzchnię 1803,25 ha, co daje lesistość na poziomie 9,2%. Największe skupiska leśne występują w południowej i południowo-zachodniej części gminy i są to lasy wchodzące w skład Lasów Zwierzyniecko-Kosobuckich. Niewielkie kompleksy leśne występują także koło wsi Hubale i na północ od Sitańca. Na terenie ww. lasów zlokalizowane znajdują się liczne formy ochrony przyrody.

Gmina Zamość położona jest w północnej części Obszaru Natura 2000 - *PLB 060012 Roztocze*, w której stwierdzono występowanie co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) gatunków ptaków takich, jak: dzięcioł białostrzygi (PCK), dzięcioł zielonosiwy, puchacz (PCK), puszczyk uralski (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje bocian biały i orlik krzykliwy (PCK), a także przepiórka (c. 1% populacji krajowej). Stawy Tarnawatka są

³ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy, <http://www.imgw.pl/>

⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Zamość na lata 2015-2019, Uchwała Nr XVII/134/16 Rady Gminy Zamość z dnia 12 stycznia 2016 r.

ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki (ok. 1000 par) oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki (ok 8000 osobników).⁵

Zachodnia część Obszaru Natura 2000 - *PLB 060013 Dolina Górnej Łabunki* położona jest na terenie gminy Zamość. W ostoi tej stwierdzono występowanie co najmniej 24 lęgowych gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Liczebności 3 gatunków (derkacza, dubelta i dzięcioła białoszyjnego) mieszczą się w kryteriach wyznaczania ostoi ptaków wprowadzonych przez BirdLife International. Ponadto 13 spośród stwierdzonych tu gatunków zostało zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt. Dolina Łabuńki jest jedną z 10 najważniejszych ostoi dubelta w Polsce. Lasy są istotnym miejscem lęgów ptaków drapieżnych i sów oraz gawrona, którego liczebność na Zamojszczyźnie spada.⁶

Na terenie gminy Zamość w całości położone są takie Obszary Natura 2000, jak:

- *PLH 060008 Hubale* – jest to obszar ochrony jednej z 6 zwartych kolonii susła perełkowanego w Polsce. Teren obszaru zasiedla obecnie 68 susłów, które zajmują areal ok. 2,5 ha. Kolonia ta stanowi ok. 1% liczebności całej krajowej populacji tego gatunku, skupionej w większości jako kolonie zwarte.⁷
- *PLH 060010 Kąty* – obszar ochrony kwietnych murawy kserotermiczne z klasy Festuco-Brometea. Siedlisko obejmuje wykształcone na zboczach wzniesienia (miejscami na odłogach) i w lukach pomiędzy zaroślami tarniny i zadrzewieniami sosny zwyczajnej, zbiorowiska roślinności murawowej. Murawy kserotermiczne tej ostoi należą do najbogatszych w gatunki rzadkie i chronione w Polsce.⁸
- *PLH 060087 Dolina Łubianki i Topornicy* – występuje tu bardzo licznie starodub łąkowy *Ostericum palustre*. Jego populacja szacowana jest na 5 000 - 10 000 osobników. Występują tu również liczne rzadkie i chronione gatunki jak historyczne stanowisko *Liparis loeselii* i *Pulsatilla patens*. Z bezkręgowców stwierdzono występowanie 4 gatunków motyli zagrożonych wg. IUCN lub zamieszczonych w Konwencji Berneńskiej: *Maculinea telejus* (= *Phengaris teleius*), *Maculinea nausitous* (= *Phengaris nausithous*) i *Lycaena dispar* oraz wazki *Leucorhinia pectoralis*.⁹
- *PLH 060094 Niedzieliski Las* - obszar ochrony grądów, w znacznym stopniu przekształconych wskutek domieszki sosny, lecz z bardzo bogatym i charakterystycznym runem, typowym dla grądów subkontynentalnych odmiany wołyńskiej. W skład runa wchodzi dwa gatunki roślin kluczowe dla ostoi - dzwonecznik wonny i obuwik pospolity - oba z Zał. II Dyrektywy Siedliskowej. Towarzyszą im: buławniki, kruszczyki, podkolany, gnieśnik, listera jajowata, miodownik meilsowaty, mieczyk dachówkowaty oraz ciemiężycza czarna, której populacja jest tu jedną z największych w Polsce. Ostoja jest również częścią ostoi

⁵ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLB 060012 Roztocze.

⁶ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLB 060013 Dolina Górnej Łabunki.

⁷ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060008 Hubale.

⁸ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060010 Kąty.

⁹ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060087 Dolina Łubianki i Topornicy.

wilka (centrum terytorium watahy zlokalizowane jest w przylegającym do obszaru Roztoczańskim Parku Narodowym). Pojawia się tam również ryś.¹⁰

W granicach gminy Zamość znajdują się również niewielkie obszary:

- *PLH 060017 Roztocze Środkowe* - obszar ważny dla zachowania bioróżnorodności. Ponad 40 % obszaru zajmuje 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Cenna ostoja fauny puszczańskiej. Naturalne, dobrze zachowane starodrzewy, silnie zróżnicowane zbiorowiska leśne. Bogata flora naczyniowa (ok. 700 gatunków), rzadkie i interesujące gatunki roślin niższych (grzybów, porostów i mszaków). Wiele interesujących gatunków bezkręgowców. 21 gatunków zwierząt i 3 gatunki roślin z tego obszaru znajdują się w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Jedno z 3 aktualnie znanych z Polski miejsc występowania chrząszcza *Rhysodes sulcatus*. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków. Występuje tu co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I DP, ponadto 15 gatunków jest wymienianych w PCK.¹¹
- *PLH 060092 Uroczyska Lasów Adamowskich* – obszar ochrony buczyn, dość dobrze wykształconych grądów oraz stanowisk roślin rzadkich. Południowe stoki wzniesień w niektórych fragmentach ostoi, zarośnięte są roślinnością ciepłolubną, tworząc niewielkie płaty muraw kserotermicznych, jednakże zniszczonych poprzez zalesianie bądź sukcesję. Najpiękniejsze buczyny znajdują się z uroczysku Lasy Komisarские oraz ur. Stary Działek i ur. Kąsiewiczka. Grądy zaś - zbudowane głównie z dębów z domieszką grabu i buka, zlokalizowane są między Szewnią a Wierzchowinami. W tym też kompleksie leśnym znajdują się największe stanowiska "naturowego" obuwika pospolitego, któremu towarzyszą: buławniki, kruszczyki, podkolony, gnieśnik oraz listera jajowata. W ur. Stary Działek znajdują się z kolei stanowiska dzwoniecznika wonnego oraz obuwika pospolitego - gatunków z Zał. II Dyrektywy Siedliskowej.¹²

4. Wody powierzchniowe i podziemne

Zgodnie z Mapą Podziału Hydrograficznego Polski, gmina Zamość zlokalizowana jest w dorzeczu Wisły. Główną rzeką przepływającą przez ten teren jest Łabuńka, będąca prawostronnym dopływem Wieprza. Średni przepływ Łabuńki wynosi 1,9 m³, natomiast powierzchnia zlewni wynosi 513,5 km². Na terenie gminy Zamość zlokalizowane są również dopływy Łabuńki – Czarny Potok i Topomica oraz trzy kompleksy stawów rybnych: „Pniówek” (powierzchnia 56,6 ha), kompleks w Topomicy (kilkanaście stawów o łącznej powierzchni 115 ha) oraz w dolinie Czarnego Potoku Łapiguza (osiem stawów o powierzchni 8,18 ha).¹³

Gmina Zamość jest zasobna w wody podziemne. Występuje tu kredowe piętro wodonośne - kreda górna. Jakość wód na ogół jest dobra. Gmina zlokalizowana jest na

¹⁰ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060094 Niedzieliski Las.

¹¹ Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060017 Roztocze Środkowe.

¹² Standardowy Formularz Danych – Obszar Natura 2000 PLH 060092 Uroczyska Lasów Adamowskich.

¹³ Program ochrony środowiska dla gminy Zamość na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020, Uchwała Nr XLVII/448/14 Rady Gminy Zamość z dnia 30 lipca 2014 r.

pograniczu Obszaru Najwyższej Ochrony (ONO) oraz Obszaru Wysokiej Ochrony (OWO). Pierwszy obszar obejmuje centralną i południową część gminy, drugi zaś – pozostałą część terenu mieszczącą się w granicach administracyjnych. Główne źródła zanieczyszczeń wód stanowią nieszczelne szamba oraz niewłaściwie zorganizowane wysypiska odpadów. Gmina znajduje się w całości w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 – Niecka lubelska (Chełm - Zamość):

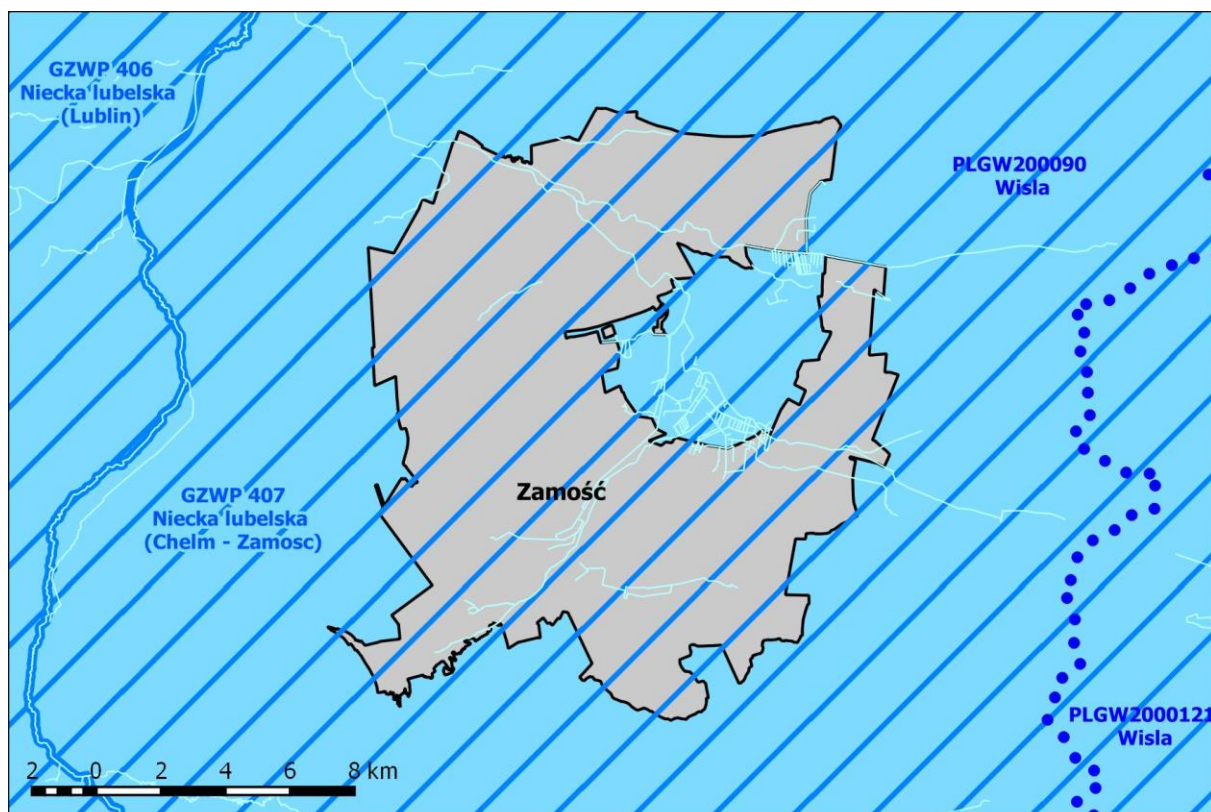
- stan udokumentowania – udokumentowany,
- typ zbiornika – porowo-szczelinowy,
- wiek utworu – utwory kredy górnej,
- szacunkowe zasoby dyspozycyjne – 1 099 600 m³/dobę,
- głębokość ujęć od 60 do 120 m,
- średnia głębokość ujęć - 0 m,
- powierzchnia całego zbiornika – 9 051,0 km².





Gmina Zamość w całości położona jest w obrębie Jednolitych Części Wód Podziemnych nr 90 (krajowy kod - PLGW200090), znajdujących się w dorzeczu Wisły. Charakteryzuje ją:

- stan ilościowy i chemiczny - dobry,
- ogólna ocena stanu JCWPd - dobry,
- ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych – niezagrożona,
- powierzchnia całego obszaru – 4 901,0 km².¹⁴

Ryc. 3 Wody powierzchniowe i podziemne na obszarze gminy Zamość

¹⁴ Karta informacyjna JCWPd, PLGW200090



- | | | | |
|---|--------------------------------------|---|---------------|
|  | granice administracyjne gminy Zamość |  | granice JCWPd |
|  | granice GZWP |  | cieki wodne |

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem danych przestrzennych:
 PIG <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

5. Geologia i rzeźba terenu

Gmina Zamość zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznego według J. Kondrackiego położona jest w obrębie dwóch mezoregionów - Padół Zamojski i Roztocze Środkowe. Większą część gminy obejmuje Padół Zamojski i to on głównie wpływa na ukształtowanie terenu w tym regionie. Jest rozległym obniżeniem denudacyjnym, wypreparowanym w mało odpornych marglach górnokredowych i kredzie piszącej. Od północy graniczy z Działami Grabowieckimi, od południa z Roztoczem, od wschodu z Kotliną Hrubieszowską, przy czym za granicę z nią trzeba uznać niewyraźny dział wodny Łabuńki i Huczwy na wysokości około 220 m n.p.m. Przez Padół Zamojski przepływa w poprzek Wieprz poniżej Szczebrzeszyna, przy czym zachodnią część padołu płynie do niego Por, wschodnią - Łabuńka, uchodząca w północnej części tego regionu na wysokości 188 m. W stosunku do otaczających wyżyn dno jego znajduje się około 80 m niżej. Jest ono równinne, miejscami podmokłe, o dosyć zróżnicowanych glebach (brunatne nalessowe, rędziny, mady, bielicoziemne na piaskach).¹⁵

Na mapie geologicznej obszaru gminy Zamość największe powierzchnie obejmują takie wydzielenia, jak: lessy, margle i opoki margliste. Występują tu m.in.: lessy na marglach z wkładkami opok, margle z wkładkami opok, opoki z przewarstwieniami opok marglistych

¹⁵ J. Kondracki, Geografia regionalna Polskie, Warszawa 2011.

i margli, piaski, piaski pyłowate, piaski ze żwirami, piaski eoliczne, piaski humusowe den dolinnych, bocznych dolin i zagłębień bezodpływowych, gliny deluwialne, mułki, mułki piaszczyste lessopodobne, mułki piaszczyste rzeczno-peryglacjalne, mułki (mady) tarasów zalewowych 2,0-3,0 m n. p. rzeki, namuły zagłębień bezodpływowych i okresowo przepływowych oraz torfy niskie i torfy namuły torfiaste den dolinnych.

6. Gleby

Gmina Zamość jest gminą typowo rolniczą, gdzie dominują gleby bardzo dobre i dobre. Zajmują one około 92% powierzchni gruntów ornych, w tym klasy I, II, III łącznie 63,4%,

a gleby klasy IV - 29%. Najbardziej urodzajne gleby, czyli czarnoziemy oraz gleby brunatne, stanowią 19,1% gruntów ornych (I i II klasa). Gleby występujące na terenie gminy Zamość tworzą kompleksy pszenne dobre i bardzo dobre. Kompleksy przydatności rolniczej gleb - pszenne bardzo dobre obejmują najlepsze gleby w Polsce, zaliczane są do I i II klasy. Kompleksy pszenne dobre to gleby zaliczane do klasy III a i III b.

Na obszarze gminy wśród występujących gleb dominują te utworzone z utworów lessowych oraz margli kredowych. W centralnej i południowej części występują gleby brunatne właściwe oraz brunatne wyługowane i kwaśne. Brunatnoziemy występują również w okolicach miejscowości Łapiguz. Na północno-wschodnich krańcach gminy wykształciły się rędziny - gleby urodzajne, pszenne. W centralnej części gminy występują natomiast gleby biellicowe

i pseudobiellicowe. Rzadziej można spotkać gleby torfowo-mułowe i mułowo-torfowe, gleby torfowe, czarne ziemie właściwe i czarnoziemie.¹⁶

7. Zagrożenie środowiska przyrodniczego

Na terenie gminy Zamość nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi ani zagrożone osuwaniem się mas ziemnych.

8. Złóża surowców mineralnych

Na terenie gminy Zamość występują złoża kopalin, tereny i obszary górnicze. Zgodnie z danymi Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego (stan na październik 2017 r.) na obszarze gminy rozpoznano następujące:

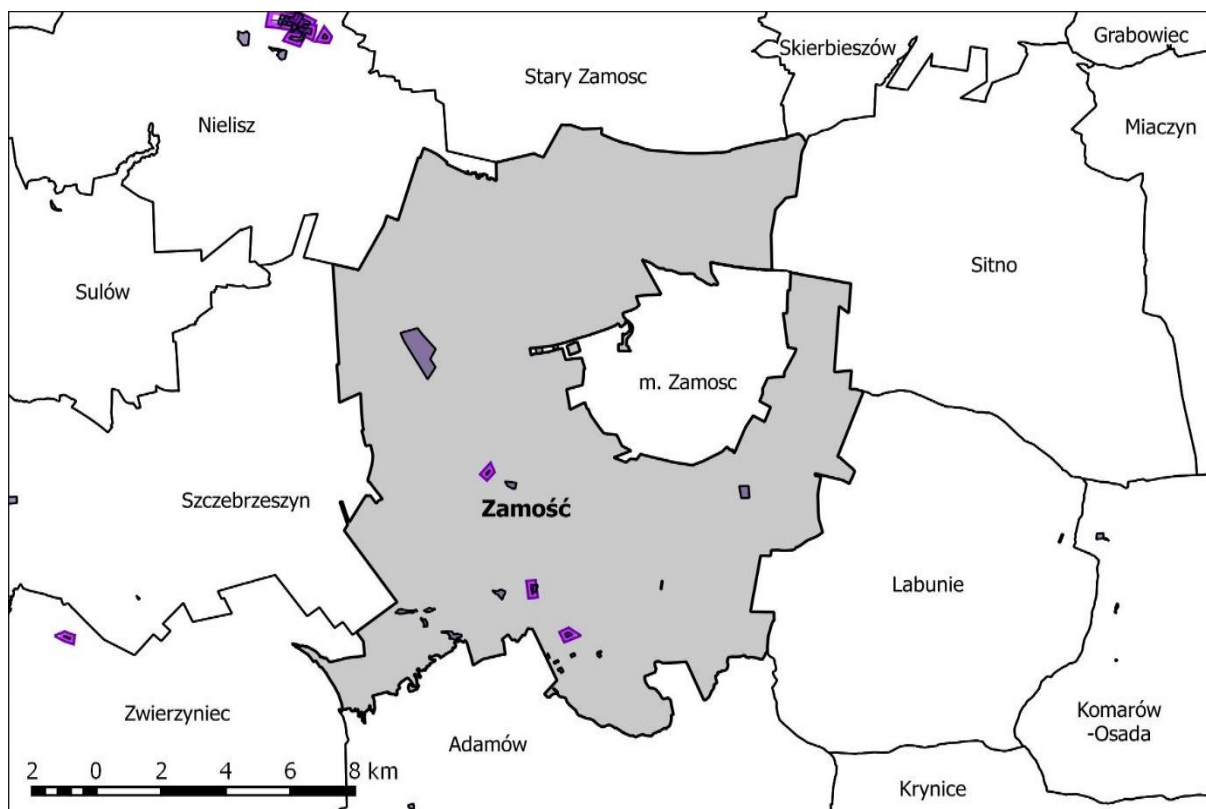
- złoża surowców:
 - Białowola dz.300-304 – kruszywa naturalne,
 - Hubale I – kruszywa naturalne,
 - Lipsko Polesie dz.104 – kruszywa naturalne,
 - Lipsko Polesie dz.210/2 – kruszywa naturalne,
 - Lipsko Polesie 47/3-cz.W – kruszywa naturalne,
 - Lipsko-Polesie dz. nr 50 i 51 – kruszywa naturalne,
 - Lipsko-Polesie dz.56/2 – kruszywa naturalne,

¹⁶ Program ochrony środowiska dla gminy Zamość na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020, Uchwała Nr XLVII/448/14 Rady Gminy Zamość z dnia 30 lipca 2014 r.

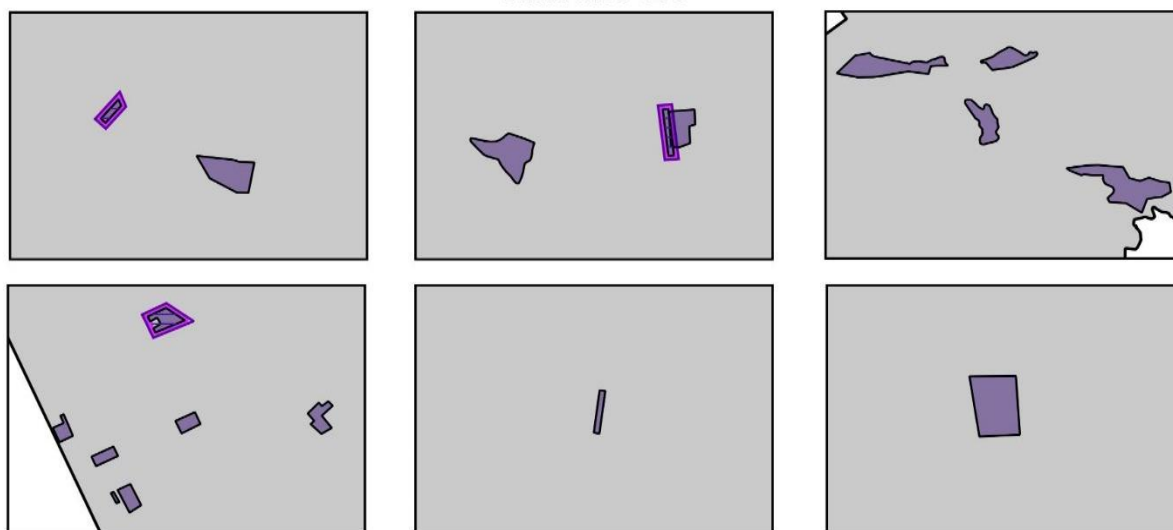
- Lipsko Polesie dz.79 – kruszywa naturalne,
 - Mokre – kruszywa naturalne,
 - Pniówek – kruszywa naturalne,
 - Szlak – kruszywa naturalne,
 - Wychody-Wierzchowiny – Pole I (Wychody) – kruszywa naturalne,
 - Wychody-Wierzchowiny – Pole II (Wychody) – kruszywa naturalne,
 - Wychody-Wierzchowiny – Pole III (Wychody) – kruszywa naturalne,
 - Wychody-Wierzchowiny – Pole IV (Wierzchowiny) – kruszywa naturalne,
 - Wychody-Wierzchowiny – Pole V (Wieprzec) – kruszywa naturalne,
 - Zawada – surowce ilaste ceramiki budowlanej,
 - Zarzecze – kruszywa naturalne,
 - Zarzecze I – kruszywa naturalne;
- tereny górnicze:
 - Hubale I,
 - Szlak,
 - Zarzecze I;
 - obszary górnicze:
 - Hubale I,
 - Szlak,
 - Zarzecze I.





Rozmieszczenie złóż kopalin, terenów i obszarów górniczych na terenie gminy Zamość przedstawiono na rycinie zamieszczonej poniżej.

Ryc. 4 Złóża kopalin, obszary i tereny górnicze na obszarze gminy Zamość



Skala 1:50 000



- | | |
|--|--|
|  granice administracyjne gminy Zamość |  obszary górnicze |
|  złoża surowców |  tereny górnicze |

Źródło: Opracowanie własne z wykorzystaniem danych przestrzennych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

9. Obszary i obiekty chronione

Na terenie gminy Zamość występują formy ochrony przyrody określone w art. 6 ust 1. ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Zgodnie z danymi Generalnej

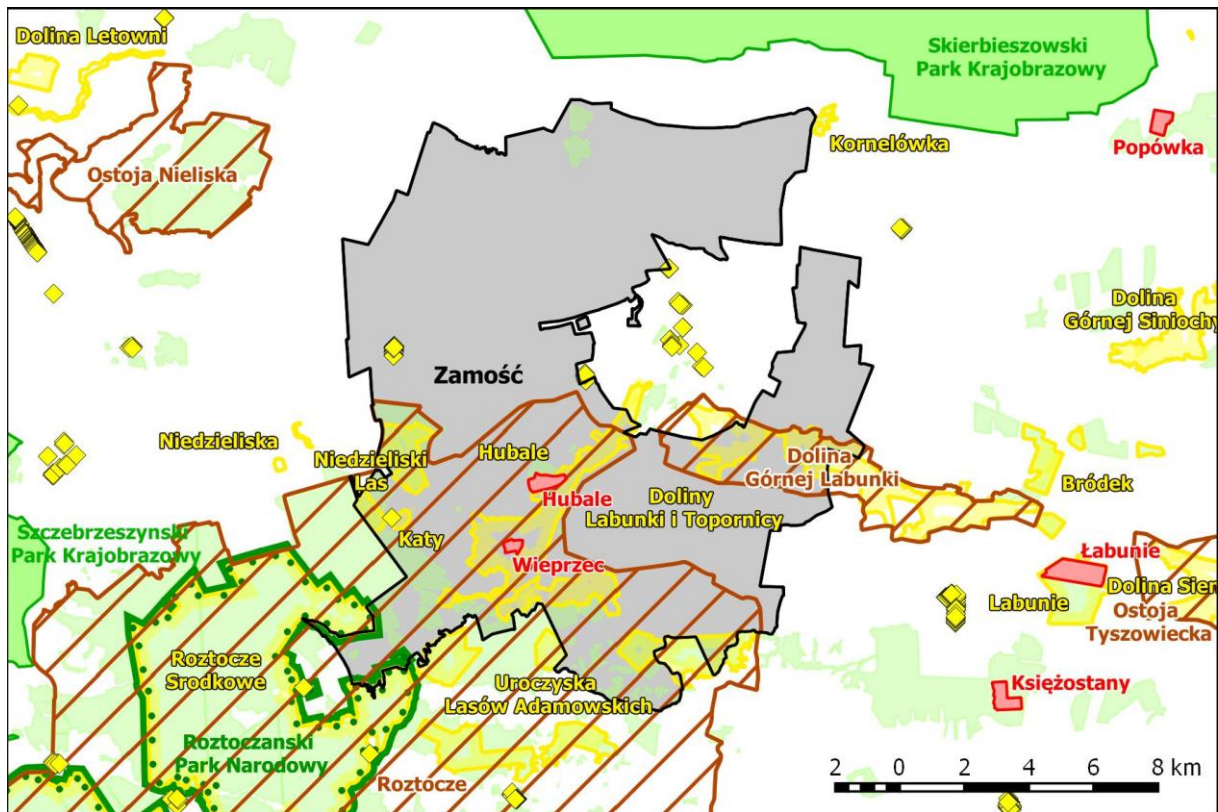
Dyrekcji Ochrony Środowiska na terenie gminy Zamość (stan na październik 2017 r.), znajduje się:









- Roztoczański Park Krajobrazowy,
- Rezerwat przyrody:
 - Hubale,
 - Wieprze,
- Obszar Natura 2000:
 - PLB 060012 Roztocze,
 - PLB 060013 Dolina Górnej Łabunki,
 - PLH 060008 Hubale,
 - PLH 060010 Kąty,
 - PLH 060017 Roztocze Środkowe,
 - PLH 060087 Dolina Łubianki i Topornicy,
 - PLH 060092 Uroczyska Lasów Adamowskich,
 - PLH 060094 Niedzieliski Las,
- pomniki przyrody:
 - grupa drzew składająca się z trzech drzew jałowca wirginijskiego – usytuowana na terenie prywatnym przy drodze krajowej nr 74.
 - aleja lipowo-robinowa składająca się z 29 drzew – usytuowana przy pasie drogowym drogi powiatowej łączącej stację PKP Zawada z drogą krajową Zamość-Biłgoraj,
 - stanowisko roślinności stepowej o powierzchni 1,97ha (południowo-zachodnia część gminy).

W południowo-zachodniej części gminy Zamość znajduje się strefa ochronna Roztoczańskiego Parku Narodowego. Otulina parku obejmuje powierzchnię 374,62 km².

Rozmieszczenie form ochrony przyrody na terenie gminy Zamość przedstawiono na rycinie zamieszczonej poniżej.

Ryc. 5 Formy ochrony przyrody w rejonie gminy Zamość



- | | | | |
|---|--------------------------------------|---|------------------------|
|  | granice administracyjne gminy Zamość |  | obszar Natura 2000 SOO |
|  | pomnik przyrody |  | park krajobrazowy |
|  | rezerwat przyrody |  | park narodowy |
|  | obszar Natura 2000 OSO |  | kompleksy leśne |

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ:
<http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

V. Analizy społeczne

1. Oświata i wychowanie

Na obszarze gminy Zamość funkcjonują 3 przedszkola i 9 oddziałów, w tym 1 przedszkole i 5 oddziałów prowadzonych przez jednostki samorządu gminnego. Zgodnie ze stanem na koniec 2016 roku, do placówek uczęszczało łącznie 178 dzieci, w tym w wieku przedszkolnym od 3 do 6 lat – 174. Dziewcząt było 90, co stanowi 50,6% ogółu, zaś chłopców – 88, tj. 49,4%. Zgodnie z danymi GUS, w roku 2006 do przedszkoli uczęszczało łącznie 100 dzieci. Oznacza to, iż liczba dzieci w przedszkolach wzrosła o około 78%. Mając na uwadze dane demograficzne oraz widoczną tendencję wzrostową liczby ludności na terenie gminy w latach 2006 – 2016, zakłada się dalszy wzrost liczby ludności, w tym dzieci w wieku przedszkolnym.

Zgodnie ze stanem na 2016 rok na terenie gminy działało 17 placówek oświatowych:

- 7 szkół podstawowych:
 - Szkoła Podstawowa wraz z oddziałem przedszkolnym w Białowoli,
 - Szkoła Podstawowa im Ks. Jana Twardowskiego wraz z oddziałem przedszkolnym w Borowinie Sitanieckiej,
 - Szkoła Podstawowa wraz z oddziałem przedszkolnym w Lipsku,
 - Szkoła Podstawowa wraz z oddziałem przedszkolnym w Mokrem,
 - Szkoła Podstawowa wraz z oddziałem przedszkolnym w Pniówku,
 - Szkoła Podstawowa w im. Batalionów Chłopskich wraz z oddziałem przedszkolnym w Wólce Wieprzeckiej,
 - Szkoła Podstawowa im. im. Marii Konopnickiej wraz z oddziałem przedszkolnym w Zawadzie,
 - Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Kalinowicach
- 1 zespół szkół, łączący w sobie szkołę podstawową i przedszkole:
 - Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Kalinowicach,
- 4 zespoły szkół, łączące w sobie szkoły podstawowe i gimnazja
 - Zespół Szkół im. Papieża Jana Pawła II wraz z oddziałami przedszkolnymi w Płoskiem,
 - Zespół Szkół im. Dzieci Zamojszczyzny z oddziałami przedszkolnymi w Sitańcu,
 - Zespół Szkół w Wysokiem - Szkoła Podstawowa im. Edwarda Kasprzysiaaka i Gimnazjum w Wysokiem wraz z oddziałami przedszkolnymi,
 - Zespół Szkół w Żdanowie - Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz Gimnazjum im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego – Prymasa Tysiąclecia wraz z oddziałem przedszkolnym i Punktem Przedszkolnym,
- 3 placówki niepubliczne:
 - Niepubliczne Przedszkole „Urwis” w Sitańcu,
 - Niepubliczne Przedszkole „Czerwony Koralek” w Szopiniku,
 - Niepubliczne Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Zawadzie.

Na terenie gminy nie funkcjonują szkoły średnie. Absolwenci gimnazjum kontynuują naukę na poziomie ponadgimnazjalnym w szkołach położonych poza obszarem gminy, przede wszystkim w najbliższym położonym mieście - Zamość.

Zgodnie z danymi GUS, w roku 2016 uczniowie na terenie gminy stanowili grupę 1 691 osób. Do gimnazjum uczęszczało łącznie 553 dzieci, a do szkół podstawowych – 1 138. Oznacza to spadek liczby dzieci w gimnazjach o 31% a w szkołach podstawowych o 21,2%.

2. Opieka zdrowotna

Na terenie gminy Zamość w 2016 roku funkcjonowało 7 ośrodków zdrowia, w tym 5 praktyk lekarskich. Należą do nich m. in. NZOZ Ośrodek Zdrowia w Lipsku, NZOZ Ośrodek Zdrowia w Zawadzie, NZOZ WYSOMED. Przychodnie te świadczą usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, gabinetu zabiegowego, gabinetu pielęgniarki i położnej środowiskowej oraz do gabinetu medycyny szkolnej. Na 10 tys. mieszkańców przypadają

3 przychodnie. Ze specjalistycznej opieki medycznej mieszkańcy korzystają m. in. w Zamościu. Bliskie położenie gminy względem miasta umożliwia dostęp do miejskiego systemu opieki zdrowotnej.

Opieka medyczna w zakresie leczenia podstawowego na terenie Gminy Zamość jest wystarczająca. Pacjenci posiadają wystarczający dostęp do usług medycznych na poziomie lokalnym. W 2016 roku udzielono łącznie 40 297 porad lekarskich. Liczba udzielonych porad lekarskich jest zmienna, jednakże od kilku lat utrzymuje się mniej więcej na stałym poziomie około 40 tys. porad.

Potrzebę zakupu leków w gminie zaspokajają 2 apteki i 1 punkt apteczny w miejscowościach: Wysokie, Lipsko i Zawada. Wg danych GUS w 2016 roku w na jedną aptekę przypadało 11 387 osób, natomiast w 2006 – 6 831 osób. Wskaźnik liczby osób przypadającej na aptekę ogólnodostępną stale się pogarsza, tzn. co raz więcej osób korzysta z usług jednej apteki.

3. Pomoc społeczna

Organizacją pomocy społecznej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zamościu. Jego celem działalności jest doprowadzenie do możliwie pełnego życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać sami oraz wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania ich niezbędnych potrzeb życiowych i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ośrodek udziela głównie pomocy pieniężnej w formie zasiłku celowego, specjalnego, okresowego oraz stałego, jak również w formie niepieniężnej poprzez udzielenie schronienia, zapewnienia posiłku czy pracę socjalną. Do jego zadań należy również prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej, analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwijanie nowych form pomocy

społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. W realizacji swoich zadań Ośrodek współpracuje z Radą Gminy i Wójtem Gminy, jednostkami organizacyjnymi urzędów administracji rządowej i samorządowej zajmującymi się problemami pomocy społecznej, zakładami opieki zdrowotnej, szkołami, organizacjami pożytku publicznego, policją, prokuraturą i sądami, Kościołem Katolickim i innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.¹⁷

Ze świadczeń pomocy społecznej w 2016 roku skorzystało 1 555 osób w 532 gospodarstwach domowych. Osoby korzystające ze świadczeń stanowią niecałe 7% ogółu mieszkańców gminy. W latach 2010 – 2016 nastąpiło znaczne zmniejszenie liczby osób (o korzystających z pomocy społecznej o 15%. O 1,8% zmniejszyła się również liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy Ośrodka. W 2016 roku rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci było 859. Dzieci, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny ogółem stanowiły grupę 1 717 osób. Kwota świadczeń rodzinnych za 2016 rok wyniosła 6 077 zł. Od 2010 roku kwota ta stopniowo zmniejszała się, co oznaczało poprawę sytuacji finansowej mieszkańców gminy. Jednakże w 2016 roku nastąpił nagły wzrost zarówno liczby rodzin otrzymujących zasiłki, jak i kwoty świadczeń.

Gmina Zamość posiada Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2012–2020. Jest to wieloletni dokument programowy, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego jej mieszkańców w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem. Opracowanie i realizacja ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, jest jednym z zadań własnych gminy, o charakterze obowiązkowym. W gminie Zamość działają również takie programy, jak: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii, Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Zamość na lata 2016-2018, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Zamość na lata 2016-2020.

Na terenie gminy w 2016 roku funkcjonowało 130 podmiotów gospodarczych zajmujących się działalnością związaną z opieką zdrowotną i pomocą społeczną (jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007).

4. Kultura

Działalnością kulturalną na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Wysokiem. W roku szkolnym prowadzone są darmowe zajęcia świetlicowe, w tym zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i tematyczne dla przedszkolaków, dzieci i młodzieży. Wśród zajęć tematycznych wyróżnia się zajęcia plastyczne, taneczne, gimnastyczne, relaksacyjno-rozciągające, fitness, aerobik, język angielski czy Klub Seniora. Do dyspozycji mieszkańców jest również kawiarenka internetowa, gry planszowe i piłkarzyki.¹⁸ W 2016 roku Dom Kultury zorganizował ogółem 209 imprez, w tym 113

¹⁷ <http://www.gminazamosc.pl>

¹⁸ <http://gok.gminazamosc.pl/>

koncertów, 31 warsztatów i 29 imprez interdyscyplinarnych. W imprezach wzięło udział łącznie 22 961 uczestników.

Zgodnie ze stanem na 2016 rok w gminie Zamość działało 15 grup artystycznych zrzeszających 233 osoby i 23 koła (kluby) z 460 członkami. Należą do nich m. in.:

- Zespoły wokalne:
 - „Ale Cantare” z Płoskiego,
 - „Białowolanki” z Białowoli,
 - „Czerwone Korale” z Zawady,
 - „Echo Lipska” z Lipska,
 - Chór „Sitaniańce” z Sitańca,
 - „Roztoczanki” z Wólki Wieprzeckiej,
 - „Wesołe Gosposie” z Kolonii Sitaniec,
- Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP Białowola,
- Grupa taneczna Gminnego Ośrodka Kultury Gminy Zamość „FRESH DANCE”,
- Grupa Teatralna „Bez Maski” z Mokrego.¹⁹

Na terenie gminy Zamość funkcjonuje Biblioteka Publiczna Gminy Zamość z siedzibą w Mokrem oraz 7 filii w miejscowościach: Kalinowice, Lipsko, Płoskie, Sitaniec, Wysokie, Zawada i Żdanów. Od 2012 roku księgozbiór biblioteki ulega zwiększeniu i w 2016 roku wynosił 52 037 woluminów. Liczba czytelników z roku na rok jest co raz to niższa – w 2016 roku wynosiła 2 320 osób. Ta sytuacja związana jest z rozwojem mediów elektronicznych, dlatego ogólnopolska tendencja spadku czytelnictwa zauważalna jest również w gminie Zamość. Biblioteka gminna oferuje swoim użytkownikom nie tylko książki, ale również bezpłatny dostęp do komputerów i Internetu. Organizowane są cykliczne spotkania autorskie i różnego rodzaju akcje kulturalne oraz konkursy recytatorskie, poetyckie i plastyczne przede wszystkim o zasięgu gminnym, powiatowym, a także ogólnopolskim.

Ofertę kulturalną w gminie stanowi również Regionalna Izba Pamięci w miejscowości Wysokie utworzona 11 listopada 2005 r. Od 2011 r. siedziba Regionalnej Izby Pamięci mieści się w nowo wybudowanym obiekcie stylizowanym na dworek szlachecki. W miejscu tym zgromadzono etnograficzne pamiątki z terenu gminy i całego regionu oraz zbiory związane

z wsią i pracą na roli. W ciągu roku odbywają się tu festyny, spotkania, szkolenia, warsztaty, przybliżające m.in. dawne życie na wsi i praktyczne użycie eksponatów.

Gmina Zamość udostępnia mieszkańcom 10 świetlic wiejskich, które znajdują się w miejscowościach: Bortatycze, Hubale, Płoskie, Pniówek, Sitaniec, Skaraszów, Skokówka, Wierzchowiny, Wychody i Żdanów. Organizowane są tam spotkania, szkolenia, warsztaty, konkurencje sportowe oraz odbywają się lokalne spotkania sołeckie. Do stałych zajęć dla dzieci zaliczane są zajęcia edukacyjne, muzyczne i sportowe.

Na terenie gminy w 2016 roku funkcjonowały 43 podmioty gospodarcze zajmujące się działalnością związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007).

¹⁹ <http://gok.gminazamosc.pl/>

5. Sport

Ta terenie gminy Zamość funkcjonuje 6 klubów sportowych i 11 sekcji sportowych zrzeszających 650 członków (dane GUS, 2016 r.). Do klubów i stowarzyszeń sportowych prowadzących działalność na terenie gminy Zamość zalicza się:

- Stowarzyszenie Turystyczno-Sportowe „GRYF” Gmina Zamość. Sekcje: piłka nożna dzieci, młodzieży, seniorów,
- Uczniowski Klub Sportowy AZYMUT Siedliska. Sekcje: radioorientacja sportowa, begi na orientację, siatkówka dziewcząt,
- Uczniowski Klub Sportowy „ZENIT” Żdanów. Sekcja: piłka ręczna,
- Uczniowski Klub Sportowy „TERMINATOR” Wysokie. Sekcja: sumo, zapasy,
- Ludowy Klub Sportowy „DUET” Wychody-Hubale. Sekcja: piłka nożna,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy „ECHO” Zawada. Sekcja: Piłka nożna oldboyów,
- Parafialny Klub Sportowy „METANOJA” Lipsko. Sekcja: piłka nożna,
- Uczniowski Klub Piłkarski „SUCHOWICZTEAM”. Sekcja: piłka nożna dziewcząt,
- Zamojski Klub Karate Kyokushin,
- Klub Sportowy „AGROS”,
- Ludowy Klub Sportowy „ROZPACZ” Kalinowice. Sekcja: piłka nożna – amatorzy.²⁰

Gmina Zamość może się poszczycić bogatą bazą sportowo-rekreacyjną. W skład obiektów sportowych wchodzi:

- **Stadiony i boiska:**
 - Zawada – stadion do piłki nożnej GLKS „Echo” Zawada – widownia dla 300 osób zadaszona i ogrodzona, zaplecze dla zawodników z prysznicami.
 - Płoskie – stadion sportowy z przebieralnią dla zawodników, brak ogrodzenia.
 - Wysokie – stadion sportowy wraz z zapleczem w postaci szatni i pryszniców przy sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Wysokiem, nieogrodzony.
 - Żdanów – stadion sportowy z zapleczem w sali gimnastycznej, 2 boiska do siatkówki na trawie, boisko do koszykówki na trawie, skocznia w dal.
 - Lipsko – stadion sportowy z zapleczem dla zawodników, boisko do piłki siatkowej plażowej, opiekunem obiektu jest PKS „Metanoja” Lipsko.
 - Wychody – boisko sportowe z przebieralnią dla zawodników, ogrodzone.
 - Pniówek – boisko do piłki nożnej.
 - Szopinek – boisko do piłki nożnej, dostępna świetlica wiejska ze stołem do gry w tenisa, opiekun LKS „Węgrzyn” Szopinek a także Koło Gospodyń Wiejskich w Szopinku.
 - Jatutów – małe boisko do mini piłki nożnej.
 - Wólka Wieprzecka – boisko sportowe.
 - Mokre –boisko sportowe do piłki nożnej, opiekunem jest GLKS „Okęcie” Mokre.
 - Wierzchowiny – świetlica wiejska ze stołem do gry w tenisa.
- **Hale sportowe przy obiektach szkół:**
 - Zespół Szkół im. Papieża Jana Pawła II w Płoskiem – sala posiada boiska do piłki nożnej, piłki ręcznej, siatkówki, koszykówki i tenisa. Dwupiętrowe zaplecze

²⁰ <http://gok.gminazamosc.pl/>

sanitarно – socjalne sali stanowią łazienki, natryski, szatnie, sala gimnastyki korekcyjnej.

- Zespół Szkół im. Dzieci Zamojszczyzny w Sitańcu – sala gimnastyczna z zapleczem, boisko do mini piłki nożnej.
 - Zespół Szkół w Wysokiem – sala z zapleczem, boisko do piłki nożnej, piłki siatkowej, na potrzeby szkoły boisko do piłki ręcznej i koszykówki.
 - Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Zawadzie – hala mieści boiska do gier zespołowych: siatkówki, koszykówki, piłki ręcznej, piłki nożnej halowej, a dodatkowe oświetlenie umożliwia grę w tenisa stołowego. Hala posiada także zaplecze sanitarno-socjalne w postaci łazienek, natrysków, sali gimnastyki korekcyjnej, szatni i przebieralni.
 - Zespół Szkół im. Stefana kardynała Wyszyńskiego w Żdanowie – sala z zapleczem, dwie przebieralnie, prysznic. Boisko do piłki ręcznej, koszykowej, możliwość ustawienia dwu boisk do siatkówki, widownia dla 200 osób.
- **Zespół boisk sportowych „Moje boisko Orlik 2012” w Żdanowie.**
- **Inne obiekty rekreacyjne, dostępne nieodpłatnie:**
- Ścieżka Rowerowa Gminy Zamość o długości 40 km – dostępna mapa.
 - Ułański Szlak Konny o długości 34 km – dostępna mapa.
 - Trasy piesze po lasach Roztocza wraz z mapami lasów, przydatne do trenowania biegów na orientację.
 - liczne place zabaw oraz jedna siłownia zewnętrzna.
- **Obiekty i urządzenia rekreacyjno – sportowe dostępne za odpłatnością:**
- Lotnisko w Mokrem – Aeroklub Ziemi Zamojskiej – szkolenia spadochronowe, szybowcowe, loty turystyczno – widokowe.
 - Stadnina Koni Małopolskich „Tarka” w Wólce Wieprzeckiej – jazdy konne po Roztoczu, rehabilitacyjne, kuligi.
 - Stajnia „Rozalia” Gospodarstwo Agroturystyczne w Wólce Wieprzeckiej – jazdy konne po Roztoczu, rehabilitacyjne, kuligi.
 - Stawy rybackie w Łapiguzie i Lipsku (Topornicy) – wędkarstwo.²¹

²¹ <http://gok.gminazamosc.pl/>

VI. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie ze zmianą Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która została wprowadzona Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (DZ. U. z 2017 r. poz. 1023 z późn. zm.), która weszła w życie 18 listopada 2015 roku, zmienia się istotnie sposób podejścia do wyznaczania nowych terenów do zainwestowania.

W art. 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzony został ust. 4:

4. W przypadku sytuowania nowej zabudowy, uwzględnienie wymagań ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz walorów ekonomicznych przestrzeni następuje poprzez:

- 1) kształtowanie struktur przestrzennych przy uwzględnieniu dążenia do minimalizowania transportochłonności układu przestrzennego;*
- 2) lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w sposób umożliwiający mieszkańcom maksymalne wykorzystanie publicznego transportu zbiorowego jako podstawowego środka transportu;*
- 3) zapewnianie rozwiązań przestrzennych, ułatwiających przemieszczanie się pieszych i rowerzystów;*
- 4) dążenie do planowania i lokalizowania nowej zabudowy:*
 - a) na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. poz. 1612 oraz z 2005 r. poz. 141), w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy,*
 - b) na terenach położonych na obszarach innych niż wymienione w lit. a, wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów przeznaczonych pod dany rodzaj zabudowy położonych na obszarach, o których mowa w lit. a; przy czym w pierwszej kolejności na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy.*

Art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określający zakres uwarunkowań uwzględnianych w studium został uzupełniony w/w. zmianą m.in. o zapisy dotyczące konieczności bilansowania terenów przeznaczonych pod zabudowę oraz warunków wyznaczania nowej zabudowy:

5. Dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- 1) formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*

- 2) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 3) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 4) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
 - a) nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
 - b) przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- 5) określa się:
 - a) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - b) potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;
- 6) w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

7. Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:

- 1) perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
- 2) niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

1. Wykorzystanie terenów przeznaczonych do zabudowy

Niniejszy bilans terenów oparto na rozpoznanej strukturze zainwestowania oraz na ustaleniach Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

Zamość przejętego Uchwałą Nr XXX/261/98 Rady Gminy Zamość z dnia 16 czerwca 1998 roku, zmienionej Uchwałami Rady Gminy Zamość: Nr IV/23/2007 z dnia 31 stycznia 2007 roku, Nr XXII/231/2008 z dnia 30 czerwca 2008 roku, Nr XXVIII/364/2008 z dnia 29 grudnia 2008 roku, Nr X/91/11 z dnia 12 sierpnia 2011 roku, Nr XLVIII/452/14 z dnia 29 sierpnia 2014 roku sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość.

Pokrycie planami zagospodarowania stanowi ok. 10% ogółu powierzchni gminy Zamość. Na terenie gminy obowiązują następujące uchwały:

*Tabela 13 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
- stan na październik 2017 r.*

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość	Dziennik Urzędowy
1.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość - „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego budownictwa jednorodzinnego Szopinek”	1:500	XI/68/95 z dnia 20 lipca 1995 r. uchwała zmieniająca XVI/108/96 z dnia 8 lutego 1996 r.	Dz. Urz. Woj. Zamojskiego Nr 5 poz. 30 i 31 z dnia 20 lutego 1996 r.
2.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie budownictwa jednorodzinnego we wsi Płoskie	1:1000	XXIII/155/96 z dnia 11 października 1996 r.	Nr 34 poz. 197 z dnia 29 listopada 1996 r.
3.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość	1:10 000	XXIII/156/96 z dnia 11 października 1996 r.	Nr 34 poz. 197 z dnia 29 listopada 1996 r.
4.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość – w zakresie infrastruktury technicznej	1:10 000	XXIII/157/96 z dnia 11 października 1996	Nr 40 poz. 216 z dnia 17 grudnia 1996 r.
5.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość dotycząca wsi Kol. Bortatycze	1:1000	XXVIII/199/97 z dnia 16 czerwca 1997r.	Nr 27 poz. 136 z dnia 21 sierpnia 1997 r
6.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość dotycząca wsi Sitaniec-Błonie	1:1000	XXX/215/97 z dnia 3 października 1997	Nr 32 poz. 216 z dnia 28 października 1997 r.
7.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie budownictwa jednorodzinnego we wsi Sitaniec Błonie	1:1000	IV/17/98 z dnia 29 grudnia 1998 r.	Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Nr 2 poz. 44 z 1999 r.
8.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość (<i>Sitaniec Błonie-Osiedle Piaski</i>)	1:1000	IV/18/98 z dnia 29 grudnia 1998 r.	Nr 2 poz. 45 z 1999 r.
9.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość (<i>Budownictwo jednorodzinne we wsi Płoskie</i>)	1:1000	IV/19/98 z dnia 29 grudnia 1998 r.	Dz. Urz. Woj. Zamojskiego Nr 34 poz. 351 z dnia 30 grudnia 1998 r.
10.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego	1:10000	XII/97/99 z dnia 22	Dz. Urz. Woj. Lubelskiego

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość	Dziennik Urzędowy
	Gminy Zamość w zakresie lokalizacji terenu eksploatacji powierzchniowej – kopalni piasku w obrębie wsi Pniówek		października 1999 r.	Nr 3 poz. 57 z 1999 r.
11.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie lokalizacji terenu eksploatacji powierzchniowej – kopalni piasku w obrębie wsi Lipsko Polesie	1:10000	XIV/120/99 z dnia 17 grudnia 1999r.	Nr 11 poz. 245 z dnia 21 kwietnia 2000 r.
12.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie lokalizacji terenu eksploatacji powierzchniowej – kopalni piasku w obrębie wsi Lipsko Polesie	1:10000	XVIII/157/2000 z dnia 27 kwietnia 2000r.	Nr 37 poz. 438 z dnia 27 lipca 2000 r.
13.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie terenów mieszkalnictwa jednorodzinnego w miejscowości Łapiguz	1:1000	XVIII/159/2000 z dnia 27 kwietnia 2000r.	Nr 37 poz. 439 z dnia 27 lipca 2000 r.
14.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie lokalizacji terenu eksploatacji powierzchniowej – kopalni piasku w obrębie wsi Mokre	1:2000	XXXIV/278/2001 z dnia 11 października 2001 r.	Nr 16 poz. 464 z dnia 15 marca 2002 r.
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów budownictwa jednorodzinnego z usługami w Zawadzie	1:1000	XLII/328/2002 z dnia 6 czerwca 2002r.	Nr 71 poz. 1529 z dnia 15 lipca 2002 r.
16.	Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie lokalizacji cmentarza w obrębie wsi Zdanów	1:10000	IV/25/2003 z dnia 15 stycznia 2003 r.	Nr 11 poz. 748 z dnia 29 stycznia 2003 r.
17.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w zakresie przeznaczenia terenów pod realizację usług publicznych w obrębie miejscowości Skokówka	1:10000	XVI/124/2004 z dnia 25 marca 2004 r.	Nr 96 poz. 1604 z dnia 8 czerwca 2004 r.
18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu lotniska w miejscowości Mokre Gmina Zamość	1:2000	XXXVI/464/2009 z dnia 27 lipca 2009 r.	Nr 110 poz. 2494 z dnia 22 września 2009 r.
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego z nieuciążliwymi usługami w miejscowości Zawada Gmina Zamość	1:1000	XXXVI/465/2009 z dnia 27 lipca 2009 r.	Nr 110 poz. 2495 z dnia 22 września 2009 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego z nieuciążliwymi usługami w miejscowości Lipsko obręb geodezyjny Kolonia Topornica Gmina Zamość	1:1000	XXXVI/466/2009 z dnia 27 lipca 2009 r.	Nr 110 poz. 2496 z dnia 22 września 2009 r.
21.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkalnictwa jednorodzinnego w miejscowości	1:1000	XXXVIII/522/09 z dnia 21 października 2009r.	Nr 137 poz. 2889 z dnia 14 grudnia 2009 r.

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość	Dziennik Urzędowy
	Łapiguz Gmina Zamość			
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość w części wsi Lipsko Polesie – tereny zabudowy usług turystycznych i mieszkalnych	1:500	XLVIII/675/10 z dnia 8 września 2010	Nr 113 poz. 2052 z dnia 15 października 2010
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Płoskie	1:2000	V/32/2011 z dnia 9 marca 2011r	Nr 55 poz. 1136 z dnia 15 kwietnia 2011 r
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska	1:2000	XI/106/2011 z dnia 5 października 2011r	Nr 183 poz. 2871 z dnia 30 listopada 2011
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zamość część wsi Płoskie - tereny budownictwa jednorodzinne	1:1000	XII/119/2011 z dnia 26 października 2011r	Nr 192 poz. 2990 z dnia 13 grudnia 2011
26.	Zmiana miejscowego plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Płoskie	1:2000	XXII/218/2012 z dnia 29 sierpnia 2011r	z dnia 25 września 2012 r. poz. 2779
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Pniówek teren usług sakralnych	1:1000	XXVII/263/12 z dnia 27 grudnia 2012r	z dnia 31 stycznia 2013r. poz. 458
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zamość - tereny przemysłowo-składowe oraz droga gminna w m. Sitaniec Wolica	1:2000	XXXI/309/13 z dnia 24 kwietnia 2013r	z dnia 4 lipca 2013r. Poz. 3330
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Łapiguz	1:1000	XXXVI/347/13 z dnia 28 sierpnia 2013r	z dnia 21 października 2013r. Poz. 4194
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Jatutów w Gminie Zamość	1:2000	XXXVIII/361/2013 z dnia 30 października 2013r.	z dnia 9 grudnia 2013r. Poz. 5197
31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Szopinek w Gminie Zamość - etap I	1:2000	XXXVIII/362/13 z dnia 30 października 2013r.	z dnia 14 stycznia 2014r. poz. 211
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkalnictwa jednorodzinne w Mokrem	1:2000	XLII/405/14 z dnia 26 lutego 2014r.	z dnia 13 maja 2014r. poz. 1929
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej części miejscowości Skokówka	1:1000	XLIII/414/14 z dnia 26 marca 2014r.	z dnia 13 maja 2014r. poz. 1930
34.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Płoskie	1:2000	XLVII/445/14 z dnia 30 lipca 2014r.	z dnia 20 sierpnia 2014r. poz. 2814
35.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska	1:2000	XLVIII/451/14 z dnia 29 sierpnia 2014r.	z dnia 7 października 2014r. Poz. 3166
36.	Zmiana uchwały Nr XLIII/414/14 Rady gminy Zamość z dnia 26 marca 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego		XIII/90/15 z dnia 28 września 2015 r.	z dnia 29 października 2015 r. poz. 3245

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość	Dziennik Urzędowy
	terenu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w miejscowości Skokówka			
37.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska		XXIII/202/16 z dnia 27 czerwca 2016 r.	z dnia 22 lipca 2016 r. poz. 3320
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Sitaniec	1:2000	XXIII/203/16 z dnia 27 czerwca 2016 r.	z dnia 22 lipca 2016 r. poz. 3321
39.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Łapiguz	1:1000	XXXVI/324/17 z dnia 30 sierpnia 2017 r.	z dnia 28 września 2017 r. poz. 3730

Źródło: Urząd Gminy Zamość

Na terenie gminy występują tereny, dla których miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są w trakcie realizacji oraz takie, dla których została podjęta uchwała o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, lecz nie została wszczęta procedura planistyczna. Należą do nich:

Tabela 14 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w trakcie realizacji - stan na październik 2017 r.

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość	Obwieszczenie o przystąpieniu do opracowania
1.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska	1:2000	VIII/56/15 z dnia 25 maja 2015 r.	Kronika Tygodnia z dnia 9 lutego 2016 r.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Szopinek – etap II	1:2000	XXIV/210/16 z dnia 25 lipca 2016 r.	Kronika Tygodnia z dnia 5 września 2017 r.
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska	1:2000	XXVI/224/16 z dnia 29 września 2016 r.	Kronika Tygodnia z dnia 10 października 2017 r.
4.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kalinowice i Wólka Panieńska	1:2000	XXXIII/298/17 z dnia 26 kwietnia 2017 r.	Kronika Tygodnia z dnia 4 lipca 2017 r.

Źródło: Urząd Gminy Zamość

Tabela 15 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dla których nie wszczęto procedury planistycznej - stan na październik 2017 r.

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Pniówek	1:1000	XXXVIII/526/2009 z dnia 21 października 2009 r.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	1:2000	XXXVIII/528/2009 z dnia

Lp.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Skala	Uchwała NR/z dnia Rady Gminy Zamość
	części miejscowości Zdanów		21 października 2009 r.
3.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Zdanów	1:2000	XXXVIII/529/2009 z dnia 21 października 2009 r.
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Sitaniec-Wolica	1:2000	XXXVIII/530/2009 z dnia 21 października 2009 r.
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Sitaniec-Wolica i części miejscowości Sitaniec	1:2000	XXXVIII/531/2009 z dnia 21 października 2009 r.
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Sitaniec	1:2000	XXXVIII/532/2009 z dnia 21 października 2009 r.
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Wysokie i części miejscowości Sitaniec	1:2000	XXXVIII/533/2009 z dnia 21 października 2009 r.
8.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Zawada	1:1000	VI/55/11 z dnia 20 kwietnia 2011 r.
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miejscowości Pniówek	1:1000	VIII/75/11 z dnia 1 czerwca 2011 r.
10.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zamość w zakresie budownictwa jednorodzinne w wsi Sitaniec Błonie	1:1000	XXXVI/325/17 z dnia 30 sierpnia 2017 r.

Źródło: Urząd Gminy Zamość.

Dla zobrazowania kierunków polityki przestrzennej gminy przedstawiono bilans terenów w obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania. Takie przedstawienie danych ukazuje potencjalny kształt struktury określony w dokumencie polityki przestrzennej oraz jego docelowy obraz zatwierdzony w uchwałach planistycznych. Sporządzony bilans ma charakter wyłącznie szacunkowy.

Rezerwy terenów budowlanych określone zostały w oparciu o dane dotyczące zasięgu terenów przeznaczonych do zainwestowania oraz dane uzyskane na podstawie ortofotomapy. Rezerwy wyliczone zostały w odniesieniu do typów terenów przeznaczonych do zainwestowania w Studium. Przyjęto, że ok. 15 % zidentyfikowanych powierzchni rezerw nie jest faktycznie możliwa do wykorzystania m.in. ze względu na ukształtowanie terenu oraz konfigurację podziałów własnościowych. Powierzchnia rezerw pomniejszona o 15 % określona została powierzchnią urealnioną.

W przeprowadzonym bilansie uwzględniono podstawowy podział na funkcje zabudowy, uwzględniając równocześnie zapotrzebowania na funkcje charakterystyczne dla gminy Zamość. W ten sposób wyszczególniono następujący podział na tereny:

- zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (w tym zabudowa: mieszkaniowo-usługowa, o niskiej intensywności o strukturze i standardach miejskich, zagrodowa, letniskowa, kolonijna i rozporozszona),
- zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (w tym zabudowa wielorodzinna z usługami),
- zabudowy usługowej (w tym: rekreacji i wypoczynku, usług oświaty, zdrowia, kultu religijnego i obsługi ruchu),
- zabudowy przemysłowo-produkcyjnej,
- elektrowni fotowoltaicznych.

Tabela 16 Zestawienie wykorzystania terenów przeznaczonych do zainwestowania w Studium w granicach gminy Zamość - stan na październik 2017 r.

Przeznaczenie terenu	Powierzchnia terenu przeznaczanego dla danej funkcji [ha]	Powierzchnia wykorzystana [ha]	Powierzchnia rezerwy [ha]	Powierzchnia wykorzystana [%]	Urealniona powierzchnia rezerwy [%]
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	4 207,6	1 402,1	2 805,5	33,3	51,7
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	0,7	0,4	0,3	57,1	27,9
Tereny zabudowy usługowej	120,2	40,6	79,7	33,8	51,3
Tereny zabudowy przemysłowo-produkcyjnej	179,9	61,7	118,2	34,3	50,7
Tereny elektrowni fotowoltaicznych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Suma	4 508,4	1 504,8	3 003,7		

Źródło: Opracowanie własne.

Z bilansu terenów przeznaczonych w Studium do zainwestowania wynika, że tereny zabudowy mieszkaniowej zajmują łącznie powierzchnię 4 208,3 ha. Tereny zainwestowane stanowią 33,3% powierzchni całkowitej przeznaczonej pod funkcje mieszkaniową jednorodziną i 57,1% pod funkcję wielorodziną. Uwzględniając procent terenu niemożliwy do zabudowania, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wolne do zainwestowania stanowią niecałe 52%. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej należą do terenów o największym stopniu zainwestowania, ich rezerwy wynoszą niecałe 28%. Najslabiej wykorzystane są tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej - rezerwy kształtują się na poziomie około 51,5%.

2. Zapotrzebowanie na nową powierzchnię zabudowy

Prognoza demograficzna GUS dla w powiatu zamojskiego do 2046 roku zakłada ogólny spadek liczby ludności na obszarach wiejskich o około 13,6%. Zgodnie z obecnymi prognozami w gminie Zamość nastąpiłoby zmniejszenie liczby ludności o 3,1 tys. osób na przestrzeni kolejnych 30 lat. Mając na uwadze dane demograficzne oraz widoczną tendencję wzrostową liczby ludności na terenie gminy w latach 2006 – 2016, zakłada się dalszy wzrost liczby ludności w badanym obszarze. Na potrzeby przeprowadzanej symulacji przyjęto dalszy wzrost na poziomie około 220 osób rocznie. W związku z powyższym przewidywana ilość mieszkańców w roku 2046 wzrośnie o 6,6 tys. osób. Biorąc pod uwagę niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania na nową

zabudowę w stosunku do wyników analiz liczba ludności może wynosić nawet 31 354 mieszkańców.

Do utrzymania tendencji wzrostowej liczby ludności przyczynić się mogą również uruchamianie na szczeblu ogólnokrajowym narzędzia finansowe, organizacyjne i legislacyjne mające na celu zwiększenie dzietności i pobudzenie przyrostu naturalnego. Może to wpłynąć również na poprawę warunków zamieszkania i rynku pracy. Na przestrzeni ostatnich 10 lat zauważa się wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym, spadek liczby bezrobotnych oraz co raz to niższe kwoty przyznawanych świadczeń socjalnych, co może świadczyć o bogaceniu się społeczeństwa. Do zmiany procesów demograficznych na terenie gminy powinna przyczynić się właściwa polityka społeczna i gospodarcza, polegającej na zapewnieniu stabilizacji życiowej i stałej poprawy warunków życia mieszkańców. Takimi rozwiązaniami winno być tworzenie miejsc pracy, z wykorzystaniem potencjału regionu i poszukiwania nowych obszarów działalności oraz lepsze zapewnienie dostępu do usług zakresu podstawowego.

Uwzględniając wskazaną niepewność procesów rozwojowych, przyjmuje się, że na przestrzeni 30 lat – do roku 2046 w gminie Zamość nie nastąpi ubytek (zgodnie z prognozą demograficzną GUS), lecz dalszy przyrost liczby ludności.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało opracowane w oparciu o analizy ekonomiczne, środowiskowe, społeczne i prognozy demograficzne oraz możliwości finansowe gminy. Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę zostało wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, co jest zgodne z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym art. 10 ust. 5 pkt 1.

W procesie określania wartości zapotrzebowania na zabudowę o danej funkcji, przeanalizowano w gminie powierzchnię użytkową zabudowy dla poszczególnych funkcji w ostatnich kilku latach (2006-2016). Przyjęty wzrost w tym okresie przyjęto za wyjściowy punkt do dalszego rozpatrywania zapotrzebowania. Ostateczna proponowana wartość uwzględnia oprócz powyższych analiz lat poprzednich, przyjętą politykę funkcjonalno-przestrzenną gminy Zamość.

Zabudowa mieszkaniowa

Według danych GUS, na terenie gminy Zamość w 2016 r. było 7 035 mieszkań o przeciętnej powierzchni użytkowej 106,1 m². Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 746 135 m². Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę wynosiła 32,8 m². Przewiduje się podnoszenie standardów zamieszkania, wyrażające się m.in. w zwiększaniu powierzchni użytkowej zasobów mieszkaniowych, przypadającej na 1 mieszkańca oraz zmniejszaniu intensywności zabudowy poprzez zwiększanie powierzchni działek budowlanych. Uwzględniając standardy unijne, przyjęto, że docelowy wskaźnik powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej wyniesie 50 m²/os. Uwzględniając przyjęte założenia oraz wskaźnik niepewności procesów rozwojowych wynoszący 30% wzrostu zapotrzebowania, przyjmuje się, że maksymalne dopuszczalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie:

- dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej 961 232 m²,
- dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej 106 804 m².

Zabudowa usługowa

W gminie Zamość zabudowa usługowa stanowi uzupełnienie struktur mieszkalnych. Są to przede wszystkim usługi związane z codziennym życiem mieszkańców (handel, gastronomia, oświata, itd.), które w sposób naturalny odpowiadają na pojawiające się potrzeby ludzi. Usługi są niezwykle ważną gałęzią gospodarki, wpływającą na tworzenie nowych miejsc pracy, a tym samym na szeroko rozumiany - rozwój. Poprawiając komfort życia mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich należy zadbać o ich łatwy dostęp do podstawowych usług. Liczba usług i ich różnorodność z każdym rokiem rośnie ze względu na rosnące potrzeby mieszkańców. Zakłada się zwiększenie udziału powierzchni związanych z działalnością usługową w stosunku do powierzchni mieszkalnych. Zapotrzebowanie na zabudowę usługową w perspektywie 30-letniej będzie stopniowo wzrastać i wyniesie około 480 616 m².

Zabudowa przemysłowa

Gmina Zamość to gmina wiejska o charakterze rolniczym. W celu zapewnienia nowych miejsc pracy dla mieszkańców gminy niezbędne jest wyznaczenie nowych terenów produkcyjnych. Zakłada się zgodnie z ogólnopolskim trendem mającym na celu polepszenia warunków do prowadzenia działalności gospodarczej poprzez dążenie gminy do zwiększenia udziału powierzchni związanych z działalnością gospodarczą w stosunku do powierzchni mieszkalnych. Przewiduje się, że maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę związana z przemysłem będzie wynosić około 373 812 m².

Tereny elektrowni fotowoltaicznych

Zgodnie z Dyrektywą²² do 2020 roku, Polska musi zwiększyć udział energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych do 15%. W 2015 r. nasz kraj osiągnął udział OZE w krajowej konsumpcji energii na poziomie 11,8%. W obowiązującym Studium Gminy Zamość nie wyodrębniono terenów, dla których możliwa byłaby realizacji farmy fotowoltaicznej o mocy powyżej 100 kW. Na obszarze gminy występuje deficyt terenów umożliwiających produkcję energii odnawialnej, dlatego przyjmuje się kierunek rozwoju umożliwiający rozwój produkcji energii ze źródeł odnawialnych na nowo wyznaczonych terenach. Zamiana energii słonecznej w energię ciepłą to krok w kierunku ochrony środowiska i realnego zmniejszenia kosztów. Najbardziej uprzywilejowanym rejonem Polski pod względem natężenia promieniowania słonecznego (powyżej 1048 kWh/m²/rok) jest południowa część województwa lubelskiego.²³ W Polsce w 2022 r. powierzchnia zainstalowanych kolektorów słonecznych wyniesie około 0,7 m²/mieszkańca. Średnioroczny

²² Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE.

²³ B. Dec, J. Krupa, Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w aspekcie ochrony środowiska, Rzeszów 2014.

wzrost szacuje się na 26%.²⁴ Uwzględniając przyjęte założenia, przewiduje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na tereny elektrowni fotowoltaicznych wyniesie 207 877 m².

²⁴ <http://www.ekoenergia.pl>

VII. Chłonność obszarów

Do oszacowania chłonności przyjęto założenia, opierające się na prognozach, analizie stanu faktycznego oraz danych pozyskanych w ramach analiz:

- liczba ludności w 2016 r. – 22 774 osób,
- liczba ludności w perspektywie 30-letniej – 31 354 osób,
- liczba mieszkań w 2016 r. – 7 035 mieszkań,
- przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w 2016 r. – 32,8 m²,
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w 2016 r. – 106,1 m²,
- łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w 2016 r. – 746 135 m²,
- średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w perspektywie 30-letniej – 127 m²,
- liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie – 2,54 os/mieszkanie (dane Eurostat),
- średnia wysokość zabudowy wielorodzinnej – 3,5 kondygnacji,
- średnia wysokość zabudowy usługowej – 2 kondygnacje,
- średnia wysokość zabudowy przemysłowej – 3 kondygnacje,
- maksymalna powierzchnia zabudowy w przypadku zabudowy wielorodzinnej – 50%,
- maksymalna powierzchnia zabudowy w przypadku zabudowy usługowej – 50%,
- maksymalna powierzchnia zabudowy w przypadku zabudowy przemysłowej – 60%,
- przyjmuje się, iż na jedną nową działkę, która może powstać na terenach niezainwestowanych w ramach w pełni wykształconych, zwartych struktur funkcjonalno-przestrzennych przypada jedno mieszkanie.

Chłonność położonych na terenie gminy obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej

Obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, obejmują układy, w których następować mogą uzupełnienia istniejącej struktury. Przyjmuje się, że w terenach tych zwiększenie powierzchni zainwestowanych będzie związane w znacznej części z podnoszeniem standardu. Obszary te będą bilansowane w ramach punktu odnoszącego się do obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę. W związku z powyższym, powierzchnie bilansowe poszczególnych przeznaczeń terenu będą zerowe.

Chłonność położonych na terenie gminy obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione powyżej

Gmina Zamość pokryta jest w 10% swej powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Podstawą do sporządzenia bilansu terenów oraz do zobrazowania kierunków polityki przestrzennej gminy było obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Zamość. Sporządzony bilans ma charakter wyłącznie szacunkowy.

Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę, rozumiana, jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy szacuje się na poziomie:

- 1 781 429 m² dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- 4 200 m² dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- 637 600 m² dla zabudowy usługowej,

- 1 702 080 m² dla zabudowy przemysłowo-produkcyjnej,
- 0 m² dla elektrowni fotowoltaicznych.

Zgodnie z art. 10 ust. 5 pkt 4 lit. b ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017, poz. 1073 z późn. zm.) tylko w przypadku, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę przewiduje się rozwój nowej zabudowy poza tymi obszarami. Dodatni wynik porównania oznacza, że istnieje konieczność wyznaczenia nowych obszarów w Studium poza terenami brnymi pod uwagę w bilansie tj. obszarami w ramach istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej i wynikających z obowiązujących planistycznych dokumentów.

W przypadku gminy Zamość otrzymano następujące wyniki porównania:

- 820 197 m² dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- + 102 604 m² dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- 156 984 m² dla zabudowy usługowej,
- 1 328 268 m² dla zabudowy przemysłowo-produkcyjnej,
- + 207 877 m² dla elektrowni fotowoltaicznych.

Tereny pozostające rezerwami będą zagospodarowane w mniej intensywny sposób, niż znaczna część istniejącego zagospodarowania ze względu na podnoszenie standardu zamieszkania. W związku z powyższym, otrzymane wyniki dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i dla terenów elektrowni fotowoltaicznych stanowią podstawę do wyznaczenia nowych terenów do zainwestowania na terenie gminy Zamość. Dla pozostałych terenów nie stwierdza się potrzeby wyznaczania nowych terenów do zainwestowania.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz realizacji potrzeb inwestycyjnych wynikających z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy związane są bezpośrednio z sytuacją finansową gminy. Według danych GUS, dochody budżetowe przewyższają sumę wydatków gminy Zamość, tworząc tym samym nadwyżkę budżetową. Taki stan świadczy o dobrej kondycji finansowej gminy.

Tabela 17 Dochody i wydatki gminy Zamość i powiatu zamojskiego w roku 2016

	Gmina Zamość	Powiat zamojski
Dochody ogółem [zł]	71 743 256,55	362 371 071,93
Dochody na 1 mieszkańca [zł/os]	3 174,48	3 354,11
Wydatki ogółem [zł]	70 539 018,11	355 688 324,01
Wydatki na 1 mieszkańca [zł/os]	3 121,20	3 292,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

*Tabela 18 Wydatki gminy Zamość na drogi publiczne w roku 2016
w porównaniu do powiatu zamojskiego*

	Gmina Zamość	Powiat zamojski
Wydatki ogółem [zł]	70 539 018,11	355 688 324,01
Wydatki na autostrady [zł]	0,00	0,00
Wydatki na drogi publiczne krajowe [zł]	0,00	0,00
Wydatki na drogi publiczne wojewódzkie [zł]	29 591,50	317 543,48
Wydatki na drogi publiczne powiatowe [zł]	1 071 829,70	3 074 206,31
Wydatki na drogi publiczne w miastach na prawach powiatu [zł]	0,00	0,00
Wydatki na drogi publiczne gminne [zł]	5 083 526,42	17 108 268,79
Wydatki na drogi publiczne razem [zł]	6 784 947,62	24 160 089,92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział wydatków na drogi publiczne w wydatkach gminy ogółem w 2016 r. wynosił 9,6%. W powiecie zamojskim wydatki na drogi stanowią 6,8% ogółu wydatków. Dla gminy Zamość obowiązuje obecnie „Wieloletnia prognoza finansowa” przyjęta Uchwałą Nr XXIX/262/16 z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, zmieniona uchwałą Nr XXX/268/17 z dnia 30 stycznia 2017 r., uchwałą Nr XXXI/277/17 z dnia 22 lutego 2017 r., zarządzeniem nr 305/17 z dnia 3 marca 2017 r., uchwałą Nr XXXII/288/17 z dnia 29 marca 2017 r., uchwałą Nr XXXIII/295/17 z dnia 26 kwietnia 2017 r. oraz uchwałą XXXIV/300/17 z dnia 31 maja 2017 r. Dokument ten obejmuje prognozę kwoty długu na lata 2016 – 2024. W prognozowanym okresie dług będzie się stopniowo zmniejszał, a źródłem spłaty długu będą prognozowane nadwyżki budżetowe. Docelowo planowane jest zachowanie dystansu pomiędzy dochodami i wydatkami tak, aby planowane wydatki bieżące nie były wyższe niż dochody bieżące. Zgodnie z „Wieloletnią prognozą finansową”, wydatki na nowe inwestycje w gminie Zamość w 2017 roku wynosić będą 3 373 624,08 zł. W latach 2018 – 2024 gmina nie przewiduje żadnych nowych wydatków inwestycyjnych.

Tabela 19 Nowe wydatki inwestycyjne gminy Zamość w latach 2017 – 2024

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kwota [zł]	3 373 624,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Wieloletniej prognozy finansowej”

Niniejsze opracowanie sporządzone zostało na potrzeby zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość. Konieczność sporządzenia zmiany Studium wynika z aktualnych potrzeb w zakresie wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę oraz na potrzeby lokalizacji nowych nośników energii ze źródeł odnawialnych - terenów pod lokalizację elektrowni fotowoltaicznych o mocy powyżej 100 kW.

Chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w granicach gminy Zamość szacuje się na 1 781 429 m². Tereny te dają możliwość zamieszkania około 35 630 mieszkańcom na około 14 027 działkach. Natomiast chłonność obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną wyznaczono na 4 200 m². Tereny te dają możliwość zamieszkania około 85 osobom w 33 mieszkaniach. Wnioskowane tereny położone są zasięgu ciągów komunikacyjnych wyznaczonych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Zamość. Sieć dróg ustalona w Studium stanowi strukturę zapewniającą obsługę terenów przeznaczonych do zainwestowania. Układ przestrzenny pozwala na uzupełnienie istniejącej struktury bez istotnego zwiększania zapotrzebowania na nowe ciągi komunikacyjne oraz sieci infrastruktury technicznej. Stan oraz prognoza liczby ludności nie wskazują na potrzeby rozwoju infrastruktury społecznej, które mogłyby w istotny sposób rzutować na wydatki z budżetu gminy.

Należy przyjąć, że tereny wyznaczone w Studium, jako nowe tereny inwestycji nie skutkują w całości koniecznością realizowania zadań własnych gminy i zwiększania jej obciążeń finansowych. Można przypuszczać, że realizacja Studium odbywać się będzie etapowo, a plany miejscowe w sposób planowy będą uchwalane w ramach strategicznego działania gminy, nie powodując nadmiernych kolizji w budżecie i dodatkowych, ponadprzeciętnych wydatków. Przewiduje się jednak, iż konsumpcja rezerw terenów do zainwestowania w obowiązujących dokumentach planistycznych pozwoli m.in. na znaczny wzrost dochodów z podatków od nieruchomości, od środków transportowych i czynności cywilnoprawnych.

Dodatkowo można przyjąć, iż zadania własne będą finansowane z:

- z budżetu gminy,
- współfinansowane ze środków zewnętrznych, w tym pozyskiwanych z funduszy Unii Europejskiej,
- ze środków własnych przedsiębiorstw działających w imieniu gminy,
- z udziału inwestorów zewnętrznych na podstawie zawartych porozumień,
- poprzez udział inwestorów prywatnych w finansowaniu zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego,
- dotacji, pożyczek, kredytów, obligacji komunalnych,
- innych środków zewnętrznych.

VIII. Bibliografia

1. Dokumenty

B. Dec, J. Krupa, *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w aspekcie ochrony środowiska*, Rzeszów 2014.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE.

J. Kondracki, *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2011.

Karta informacyjna JCWPd, PLGW200090.

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Zamość na lata 2012 - 2020, przyjęta Uchwałą Nr XV/147/11 Rady Gminy Zamość z dnia 28 grudnia 2011 r.

Mapa Geologiczna Polski, skala 1: 500 000, Centralna Baza Danych Geologicznych PIG – Państwowy Instytut Badawczy.

Mapa Hydrograficzna Polski, Główny Urząd Geodezji i Kartografii, Warszawa, 2005.

Mapa Litogenetyczna Polski, skala 1: 50 000, Centralna Baza Danych Geologicznych PIG – Państwowy Instytut Badawczy.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zamość część wsi Płoskie - tereny mieszkalnictwa jednorodzinnego, przyjęty Uchwałą Nr XII/119/11 Rady Gminy Zamość z dnia 26 października 2011 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Zamość w części wsi Lipsko Polesie - tereny zabudowy usług turystycznych i mieszkalnictwa, przyjęty Uchwałą Nr XLVIII/675/10 Rady Gminy w Zamościu z dnia 8 września 2010 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego z nieuciążliwymi usługami w miejscowości Lipsko obręb geodezyjny Kolonia Topornica gminy Zamość, przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/466/2009 Rady Gminy Zamość z dnia 27 lipca 2009 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu budownictwa jednorodzinnego z nieuciążliwymi usługami w miejscowości Zawada Gmina Zamość, przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/465/2009 Rady Gminy Zamość z dnia 27 lipca 2009 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu lotniska w miejscowości Mokra Gmina Zamość, przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/464/2009 Rady Gminy Zamość z dnia 27 lipca 2009 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów mieszkalnictwa jednorodzinnego w miejscowości Łapiguz Gmina Zamość, przyjęty Uchwałą Nr XXXVIII/522/09 Rady Gminy Zamość z dnia 21 października 2009 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach Kalinowice i Wólka Panińska, przyjęty Uchwałą Nr XI/106/11 Rady Gminy Zamość z dnia 5 października 2011 r.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Płoskie, przyjęty Uchwałą Nr V/32/11 Rady Gminy Zamość z dnia 9 marca 2011 r.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Zamość na lata 2015 – 2019, przyjęty Uchwałą Nr XVII/134/16 Rady Gminy Zamość z dnia 12 stycznia 2016 r.

Prognoza oddziaływania na środowisko do Programu ochrony środowiska dla gminy Zamość na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020, Zamość 2013.

Prognoza ludności dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014 - 2050, GUS 2014.

Program ochrony środowiska dla gminy Zamość na lata 2013-2016 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2020, przyjęty Uchwałą Nr XLVII/448/14 Rady Gminy Zamość z dnia 30 lipca 2014 r.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLB 060012 Roztocze.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLB 060013 Dolina Górnej Łabunki.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060008 Hubale.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060010 Kąty.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060087 Dolina Łubianki i Topornicy.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060094 Niedzieliski Las.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060017 Roztocze Środkowe.

Standardowy formularz danych Natura 2000, PLH 060092 Uroczyska Lasów Adamowskich.

Strategia Rozwoju Gminy Zamość na lata 2016 – 2025, przyjęta Uchwałą Nr XXVII/235/16 Rada Gminy Zamość z dnia 28 października 2016 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość, przejęte Uchwałą Nr XXX/261/98 Rady Gminy Zamość z dnia 16 czerwca 1998 roku, zmienione Uchwałami Rady Gminy Zamość: Nr IV/23/2007 z dnia 31 stycznia 2007 roku, Nr XXII/231/2008 z dnia 30 czerwca 2008 roku, Nr XXVIII/364/2008 z dnia 29 grudnia 2008 roku, Nr X/91/11 z dnia 12 sierpnia 2011 roku, Nr XLVIII/452/14 z dnia 29 sierpnia 2014 roku sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zamość.

Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2016-2020, przyjęta Uchwałą Nr przyjęta Uchwałą Nr XXIX/262/16 z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie wieloletniej prognozy finansowej, zmieniona uchwałą Nr XXX/268/17 z dnia 30 stycznia 2017 r., uchwałą Nr XXXI/277/17 z dnia 22 lutego 2017 r., zarządzeniem nr 305/17 z dnia 3 marca 2017 r., uchwałą Nr XXXII/288/17 z dnia 29 marca 2017 r., uchwałą Nr XXXIII/295/17 z dnia 26 kwietnia 2017 r. oraz uchwałą XXXIV/300/17 z dnia 31 maja 2017 r.

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Płoskie, przyjęta Uchwałą Nr XXIII/218/12 Rady Gminy Zamość z dnia 29 sierpnia 2012 r.

2. Strony internetowe

Baza Demograficzna, <http://demografia.stat.gov.pl/bazademografia/>

Centralny rejestr form ochrony przyrody, <http://crfop.gdos.gov.pl>

Ecoeuropa, <http://www.ekoenergia.pl/>

Geoportal, <http://mapy.geoportal.gov.pl/imap/>

Geoserwis GDOŚ, <http://geoserwis.gdos.gov.pl>

Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl>

Gmina Zamość, <http://www.gminazamosc.pl>

Informatyczny System Osłony Kraju, <http://www.isok.gov.pl>

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, <http://www.imgw.pl/>

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, <http://www.kzgw.gov.pl>

Gminny Ośrodek Kultury, <http://gok.gminazamosc.pl/>

OpenStreetMap, <http://www.openstreetmap.org>

Państwowy Instytut Geologiczny, <http://www.pgi.gov.pl/>

Państwowa Służba Hydrogeologiczna, <http://www.psh.gov.pl/>

Powiat Zamojski, <http://www.powiatzamojski.pl/>

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Lublinie, <http://lublin.rdos.gov.pl/>

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie, <http://www.warszawa.rzgw.gov.pl>

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, <http://www.krakow.rzgw.gov.pl>

Urząd Gminy Zamość – Biuletyn Informacji Publicznej, <https://ugzamosc.bip.lubelskie.pl>

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie, <http://wios.lublin.pl>

IX. Spisy

1. Spis rysunków

Ryc. 1 Położenie gminy Zamość na tle jednostek administracyjnych	22
Ryc. 2 Położenie gminy Zamość na tle jednostek fizyczno-geograficznych	23
Ryc. 3 Wody powierzchniowe i podziemne na obszarze gminy Zamość	27
Ryc. 4 Złoża kopalin, obszary i tereny górnicze na obszarze gminy Zamość.....	30
Ryc. 5 Formy ochrony przyrody w rejonie gminy Zamość.....	32

2. Spis tabel

Tabela 1 Współczynnik feminizacji w gminie Zamość na tle powiatu zamojskiego i województwa lubelskiego w latach 2006 - 2016.....	12
Tabela 2 Prognoza demograficzna dla powiatu zamojskiego w okresie trzydziestoletnim	12
Tabela 3 Dochody i wydatki gminy Zamość i powiatu zamojskiego w roku 2006 i 2016	14
Tabela 4 Analiza sytuacji finansowej gminy Zamość w 2016 roku wg działów Klasyfikacji Budżetowej	15
Tabela 5 Prognozy finansowe gminy Zamość na lata 2017 - 2024	16
Tabela 6 Bezrobotni zarejestrowani na terenie gminy Zamość w latach 2006 - 2016	17
Tabela 6 Pracujący w gminie Zamość w latach 2006 - 2016.....	18
Tabela 8 Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie Zamość w latach 2006 - 2016.....	18
Tabela 9 Podmioty gospodarki narodowej wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w gminie Zamość w latach 2009 - 2016.....	19
Tabela 10 Podmioty gospodarcze według klas wielkości w gminie Zamość w latach 2006 - 2016.....	19
Tabela 11 Liczba mieszkań w gminie Zamość w latach 2006 – 2016.....	20
Tabela 12 Zasoby mieszkaniowe w gminie Zamość w roku 2006 i 2016	21
Tabela 13 Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego - stan na październik 2017 r.....	42
Tabela 14 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w trakcie realizacji - stan na październik 2017 r.....	45
Tabela 15 Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, dla których nie wszczęto procedury planistycznej - stan na październik 2017 r.	45
Tabela 16 Zestawienie wykorzystania terenów przeznaczonych do zainwestowania w Studium w granicach gminy Zamość - stan na październik 2017 r.	47
Tabela 17 Dochody i wydatki gminy Zamość i powiatu zamojskiego w roku 2016.....	52

Tabela 18 Wydatki gminy Zamość na drogi publiczne w roku 2016 w porównaniu do powiatu zamojskiego.....	53
Tabela 19 Nowe wydatki inwestycyjne gminy Zamość w latach 2017 – 2024	53

3. Spis wykresów

Wykres 1 Zmiany w liczbie ludności w gminie Zamość na przestrzeni lat 2006 – 2016.....	6
Wykres 2 Ruch naturalny w gminie Zamość w latach 2006 – 2016	7
Wykres 3 Migracje ludności w gminie Zamość w latach 2006 – 2016	8
Wykres 4 Przyrost rzeczywisty w gminie Zamość w latach 2006 – 2016.....	8
Wykres 5 Potencjał ludnościowy gminy Zamość w latach 2006 – 2016.....	9
Wykres 6 Potencjał ludnościowy gminy Zamość wg płci w latach 2006 – 2016	10
Wykres 7 Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Zamość na tle powiatu i województwa w latach 2006 – 2016	11
Wykres 8 Prognoza zmian liczby ludności dla powiatu zamojskiego, w tym miast i obszaru wiejskiego do roku 2046	12
Wykres 9 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w gminie Zamość na tle powiatu zamojskiego w latach 2006 - 2016.....	17